

RAPPORT

De administratieve lasten in België voor het jaar 2000

Eindrapport

**Federaal
Planbureau**

Economische analyses en vooruitzichten

Kunstlaan 47-49

B-1000 Brussel

Tel.: (02)507.73.11

Fax: (02)507.73.73

E-mail: contact@plan.be

URL: <http://www.plan.be>

Greet De Vil en Chantal Kegels

December 2001

De administratieve lasten in België voor het jaar 2000

Eindrapport

Greet De Vil en Chantal Kegels

December 2001

Inhoudstafel

Synthese	1
Inleiding	3
I Methodologie	5
A. Kader van de enquête	5
B. De beperkingen van een schatting via een enquête	6
C. Draagwijdte van de enquête	7
D. De vragenlijsten	7
E. De steekproef	10
II Resultaten van het onderzoek bij de ondernemingen	13
A. De kost van de administratieve formaliteiten	13
1. Omschrijving	13
2. De resultaten	14
B. De kwaliteit van de regelgeving	24
1. Omschrijving	24
2. De resultaten	25
C. De kwaliteit van de administratie rond de regelgeving	26
1. Omschrijving	26
2. De resultaten	27
D. Prioriteiten in het proces en in concrete maatregelen rond administratieve vereenvoudiging	28
1. Omschrijving	28
2. De resultaten	29
E. Besluit	30

III	Resultaten van het onderzoek bij de zelfstandigen	33
A.	De kost van de administratieve formaliteiten	33
1.	Omschrijving	33
2.	De resultaten	33
B.	De kwaliteit van de regelgeving	41
1.	Omschrijving	41
2.	De resultaten	42
C.	De kwaliteit van de administratie	43
1.	Omschrijving	43
2.	De resultaten	43
D.	Prioriteiten in het proces en in de concrete maatregelen rond administratieve vereenvoudiging	44
1.	Omschrijving	44
2.	De resultaten	44
E.	Besluit	46
BIJLAGE I	Schatting van de totale kost, inclusief de afschrijvingen	49
BIJLAGE II	Schattingmethode	51
BIJLAGE III	De vragenlijst gericht aan de ondernemingen over de administratieve lasten inzake fiscaliteit	53

Synthese

Op vraag van de ministerraad en in samenwerking met de Dienst voor Administratieve Vereenvoudiging, heeft het Federaal Planbureau voor het jaar 2000 de kosten geschat die ondernemingen en zelfstandigen in België ervaren voor de administratieve lasten. De totale kost van de administratieve lasten omvat alle middelen die de ondernemingen en zelfstandigen besteden aan het voldoen van de administratieve vereisten inzake fiscaliteit, milieu en tewerkstelling (dat laatste enkel voor de ondernemingen). We moeten hierbij opmerken dat eenmalige of specifieke administratieve lasten (zoals bijvoorbeeld bij de oprichting van een onderneming of een rechtsvordering) hier niet opgenomen worden.

De schatting van de administratieve lasten is gebaseerd op een nationale enquête gericht aan een representatieve steekproef van ondernemingen en zelfstandigen. De administratieve kosten voor de ondernemingen voor het jaar 2000 worden, gebaseerd op hun verklaringen, geraamd op 6,3 miljard euro of 2,6 % van het bbp. Voor de zelfstandigen worden zij geschat op 2,3 miljard euro of 0,9 % van het bbp.

Van de drie domeinen van regelgeving die opgenomen zijn in de enquête, creëert de regelgeving inzake tewerkstelling het grootste aandeel in de totale administratieve kost van de ondernemingen. Van de twee domeinen van regelgeving in de enquête voor de zelfstandigen, veroorzaakt de fiscale regelgeving het grootste deel van de administratieve lasten. Zowel voor de ondernemingen als de zelfstandigen creëert de milieuregelgeving het kleinste aandeel in de totale kost.

De kleine ondernemingen met minder dan tien werknemers worden het meest geraakt door de administratieve lasten, zowel in percentage van de omzet als per werknemer. Met een geraamde gemiddelde administratieve kost van 7 600 euro per werknemer en per jaar, lijken de kleine ondernemingen ook duidelijk meer administratieve lasten te ervaren dan de zelfstandigen.

De meeste ondernemingen en zelfstandigen verwachten een daling van de administratieve kosten indien zij al hun uitwisselingen met de administratie via elektronisch verkeer zouden kunnen laten verlopen. De grote ondernemingen geloven er meer in dan de kleine ondernemingen en het gevoel is ook sterker aanwezig bij de ondernemingen uit het Brussels Gewest dan in de twee andere gewesten. De Vlaamse en Brusselse zelfstandigen daarentegen hebben meer vertrouwen in het elektronisch verkeer als kostenbesparing dan hun Waalse collega's.

Naast het kwantitatieve deel bevat de enquête ook een belangrijk kwalitatief luik waarin de mening van de zelfstandigen en de ondernemingen over de problematiek van administratieve lasten naar voren komt. De kwalitatieve indicatoren zijn onderverdeeld in twee grote categorieën: de indicatoren met betrekking tot de kwaliteit van de regelgeving op zich en de indicatoren met betrekking tot de kwaliteit van het contact met de administratie die verantwoordelijk is voor de toepassing van die regelgevingen.

Zowel de ondernemingen als de zelfstandigen zijn in het algemeen meer tevreden over de kwaliteit van de administratie dan over de kwaliteit van de regelgeving op zich. Voor alle domeinen van regelgeving zijn de ondernemingen en de zelfstandigen relatief tevreden met de openbaarheid van de regelgeving en het tijdig meedelen ervan. Ze gaan echter allebei het minst akkoord met de stelling dat de regelgevingen voldoende aangepast zijn aan alle omstandigheden. In het algemeen wordt het minst kritiek gegeven op de milieuregelgeving.

Ook op vlak van de contacten met de administratie lopen de meningen van de zelfstandigen en de ondernemingen parallel. Ze zijn allebei het meest tevreden over de informatie die de administratie geeft aangezien ze voldoet aan hun behoeften en ze binnen een redelijke termijn gegeven wordt. De voornaamste kritieken van beiden zijn het gebrek aan eenvormige antwoorden (afhankelijk van de gecontacteerde persoon) en de gebrekkige toelichting van de motivatie achter een administratieve beslissing.

De ondernemingen en de zelfstandigen worden in de enquête ook gevraagd naar hun prioriteiten met betrekking tot de grote lijnen waarin het proces van vereenvoudiging gestuurd moet worden en met betrekking tot de concrete maatregelen van de administratieve vereenvoudiging.

Als grote lijn waarin het proces van administratieve vereenvoudiging gestuurd moet worden, geven de meeste ondernemingen en zelfstandigen de prioriteit aan het verbeteren van de wetgeving voor alle ondernemingsgroottes, voor alle activiteitensectoren en voor alle gewesten. De enige uitzondering hierop zijn de zelfstandigen uit de bouwsector die in de eerste plaats belang hechten aan het verbeteren van de informatieverstrekking door de administratieve diensten. Zowel de ondernemingen als de zelfstandigen hechten daarentegen minder belang aan het verkorten van de doorloop- en antwoordtermijnen en aan de verbetering van de motivatie achter een administratieve beslissing.

Ongeacht de ondernemingsgrootte, de activiteitensector en het gewest, hebben de ondernemingen en de zelfstandigen dezelfde prioriteiten i.v.m. concrete maatregelen rond vereenvoudiging. De ontwikkeling van formulieren die leesbaar, eenvoudig en gemakkelijk in te vullen zijn en waar mogelijk reeds ingevuld zijn, beschouwen zij als de belangrijkste concrete maatregel voor de administratieve vereenvoudiging. De grote ondernemingen lijken meer open te staan voor het ter beschikking stellen van een unieke toegangspoort en interactieve communicatie alsook voor de ontwikkeling van elektronische archivering.

Inleiding

Op vraag van de ministerraad en in samenwerking met de Dienst voor Administratieve Vereenvoudiging, heeft het Federaal Planbureau voor het jaar 2000 de kost van de administratieve lasten die wegen op de ondernemingen en de zelfstandigen in België geschat. Die schatting is gebaseerd op een nationale enquête gericht naar een representatieve steekproef van ondernemingen en zelfstandigen. Naast het kwantitatieve deel bevat de enquête ook een belangrijk kwalitatief luik waarin de mening van de zelfstandigen en de ondernemingen over de problematiek van administratieve lasten naar voren komt. Dit rapport stelt de resultaten voor van de enquête die tussen 15 maart en 1 juli 2001 werd gevoerd.

In het eerste deel wordt in detail de methodologie uitgelegd die gebruikt wordt om het belang van de administratieve lasten te schatten. Dat wordt voorafgegaan door een overzicht van de beperkingen verbonden aan deze werkwijze.

In het tweede deel gaan we dieper in op de resultaten van de enquête van de administratieve lasten bij de ondernemingen. Een eerste onderdeel is gewijd aan de analyse van de totale kost van de administratieve lasten die op de ondernemingen wegen en van de twee onderliggende componenten: de interne en externe kost. Verder komen in dit onderdeel de ervaringen van de ondernemingen over de evolutie van de administratieve kosten gedurende de periode 1999-2000 aan bod. We gaan ook dieper in op de mening van de ondernemingen over een eventuele besparing van de administratieve kost als gevolg van elektronisch verkeer met de administratie. In de twee volgende onderdelen analyseren we de kwaliteitsindicatoren van de regelgeving op zich en de kwaliteitsindicatoren voor de administratie die verantwoordelijk is voor de toepassing van de regelgeving. In een laatste onderdeel worden de prioriteiten besproken die de ondernemingen geven aan het proces van administratieve vereenvoudiging enerzijds en aan de concrete maatregelen voor de vereenvoudiging anderzijds.

In een laatste deel van dit rapport worden de resultaten voorgesteld van de enquête bij de zelfstandigen in België. Dat deel volgt dezelfde onderverdeling als het voorgaande deel over de ondernemingen.

Methodologie

A. Kader van de enquête

In de regeringsverklaring van 7 juli 1999 werd expliciet een daling van de administratieve lasten voor ondernemingen en burgers voorzien van 10 % over de eerste twee jaren en van 25 % tegen het einde van de legislatuur¹. Het leek dus gepast om een instrument te ontwikkelen dat de resultaten van de gedane inspanningen kan meten en daardoor ook de mate waarin de doelstelling van de overheid bereikt kan worden. Uit de studie over de verschillende mogelijke meetinstrumenten² die door het Federaal Planbureau uitgevoerd is, is gebleken dat het richten van enquêtes aan een representatieve steekproef van de populatie de mogelijkheid biedt om snel een orde van grootte te bekomen over de omvang van de administratieve lasten in België.

Op vraag van de ministerraad en in samenwerking met de Dienst voor Administratieve Vereenvoudiging, heeft het Federaal Planbureau een raming gemaakt van de administratieve lasten voor de ondernemingen en de zelfstandigen in België. Die schatting is gebaseerd op een nationale enquête gericht aan een representatieve steekproef van ondernemingen en zelfstandigen. De enquête liep van 15 maart tot 1 juli 2001.

We moeten hierbij noteren dat de bekomen resultaten enkel betrekking hebben op de ondernemingen en de zelfstandigen en dus niet op het aandeel van de lasten dat gedragen wordt door de burgers. Bovendien omvat de enquête bij de ondernemingen slechts drie categorieën administratieve lasten, namelijk tewerkstelling, milieu en fiscaliteit. In de enquête voor de zelfstandigen³ zijn er slechts twee domeinen opgenomen: milieu en fiscaliteit. Die domeinen omvatten echter een zeer belangrijk aandeel in het geheel van administratieve lasten die op de ondernemingen en zelfstandigen wegen. Verder moeten we opmerken dat specifieke of eenmalige administratieve lasten, zoals bijvoorbeeld bij de oprichting van een onderneming, hier niet opgenomen worden. Ten slotte kan er in deze enquête geen onderscheid gemaakt worden per beleidsniveau dat aan de oorsprong van de administratieve last ligt (federaal, regionaal, provinciaal,...). De regeringsverklaring heeft het echter per definitie enkel over de administratieve lasten die gecreëerd worden door de federale regering.

-
1. *De brug naar de éénnentwintigste eeuw - federale regeringsverklaring- 7 juli 1999.*
 2. *Charges administratives: comment les mesurer?*, Kegels C., nota van 9 maart 2000, Federaal Planbureau
 3. Rekening houdend met het feit dat een zelfstandige in deze studie gedefinieerd wordt als een persoon zonder werknemers, werd hen geen vragenlijst over tewerkstelling gestuurd.

B. De beperkingen van een schatting via een enquête

Een enquête die gericht is aan een representatieve steekproef van ondernemingen en zelfstandigen is de meest gebruikte methode om een schatting van de totale kost van administratieve lasten te maken¹. De resultaten van de enquête worden dan geëxtrapoleerd naar het geheel van de economie. Die schattingsmethode vertoont zowel voordelen als nadelen, die samengevat worden in onderstaande tabel.

TABEL 1 - Voordelen en nadelen van een schatting via een enquête

Voordelen	Nadelen
Wie echt geïnteresseerd is, zal informatie verstrekken. Er is een bepaalde termijn waarbinnen de geïnteresseerden kunnen antwoorden zodat er inlichtingen gevraagd kunnen worden.	De verstrekte informatie is subjectief.
De statistische methoden van steekproeftrekking zijn bekend.	Het invullen van de vragenlijst is een bijkomende administratieve last voor de onderneming.
De procedures kunnen gestandaardiseerd worden, wat de kost van een herhaaldelijke procedure vermindert. De resultaten worden weergegeven met een betrouwbaarheidsinterval.	Er kan een neiging tot overschatten van de resultaten ontstaan doordat het voor de ondernemingen en zelfstandigen moeilijk is om een onderscheid te maken tussen administratieve lasten die opgelegd worden door overheidsinstanties en diegene die voortkomen uit het beheer van de onderneming.
Het gebruik van moderne communicatietechnieken is mogelijk. De kosten van dit soort enquêtes liggen significant lager dan van de meeste andere onderzoeksmethoden.	Een marginale administratieve vereenvoudiging wordt niet vlug waargenomen waardoor de ondernemingen en zelfstandigen hun beoordeling pas zullen aanpassen wanneer er belangrijke wijzigingen gebeuren. Een afwijking in de resultaten is ook mogelijk indien enkel de ondernemingen antwoorden die het efficiëntst de administratieve formaliteiten vervullen of indien de onderneming de administratieve last overschat om op die manier de druk op het proces van administratieve vereenvoudiging te vergroten.

Ter herinnering, deze enquête omvat alle administratieve lasten die op de ondernemingen en zelfstandigen wegen, ongeacht de instantie dat verantwoordelijk is voor de administratieve verplichtingen (Europese, federale, gewestelijke, gemeenschappelijke, provinciale of gemeentelijke). Het is immers niet mogelijk voor een onderneming of een zelfstandige om een correcte schatting te maken van de administratieve kost volgens het beleidsniveau.

We moeten ook opmerken dat de term “administratieve lasten” dubbelzinnig is in die zin dat hij zowel de verplichtingen omvat die volgen uit de regelgeving als de verplichtingen die nodig zijn voor een goed beheer. Het is voor de ondernemingen en zelfstandigen vaak moeilijk een onderscheid te maken tussen de administratieve lasten die voortkomen uit een wettelijke administratieve verplichting en deze die voortkomen uit het dagelijks beheer van het bedrijf. Zo is een goede boekhouding noodzakelijk voor een goed bedrijfsbeheer maar eveneens noodzakelijk om te kunnen voldoen aan de fiscale verplichtingen. Het is echter niet duidelijk of de onderneming de kosten van een boekhouding al dan niet beschouwt als een administratieve last. Op dezelfde manier zou de afschaffing van alle administratieve lasten niet leiden tot het verdwijnen van alle

1. Zeer recent peilde ook de “ENSR survey” naar de invloed van de regelgevingen en administratie op de performantie van de Europese KMO's. Een ander recent onderzoek onderzocht de ervaringen van ondernemingen omtrent de kwaliteit van de regelgevingen in de EU (flash eurobarometer 106, *Single Market Monitor Survey*).

administratieve kosten bij de ondernemingen en de zelfstandigen. Zij zullen immers, voor het management, bepaalde informatie over hun activiteiten blijven bijwerken.

Gelet op de beschreven beperkingen, is de schatting van het belang van administratieve lasten geen exacte becijfering, maar moet ze eerder geïnterpreteerd worden als een grootteorde. Zo kan via deze indicator achterhaald worden of de totale administratieve kost eerder bij 2 % dan bij 5 % van het bbp ligt.

Samengevat kunnen we dus stellen dat de bekomen resultaten, vooral deze uit het kwantitatieve luik, met enige voorzichtigheid geïnterpreteerd moeten worden.

C. Draagwijdte van de enquête

De enquête is opgesteld voor een populatie van ondernemingen en zelfstandigen die actief waren in België in de loop van het jaar 2000 zodat ze opgenomen zijn in het gegevensbestand van het NIS.

De enquête omvat drie grote domeinen van regelgeving: milieu, fiscaliteit en tewerkstelling.

Er werden drie soorten vragenlijsten opgesteld:

- * een vragenlijst over de administratieve lasten inzake fiscaliteit;
- * een vragenlijst over de administratieve lasten inzake milieu;
- * een vragenlijst over de administratieve lasten inzake tewerkstelling.

De ondernemingen uit de steekproef hebben één van de drie vragenlijsten ontvangen¹. De zelfstandigen uit de steekproef ontvingen ofwel de vragenlijst over fiscaliteit, ofwel de vragenlijst over milieu. Een zelfstandige is, in het kader van deze studie, immers gedefinieerd als een persoon zonder werknemers.

D. De vragenlijsten

Voor de drie domeinen van regelgeving die door de enquêtes behandeld worden, bestaat elke vragenlijst uit drie grote luiken. Ten eerste is er een kwantitatief luik waardoor een monetaire schatting kan gemaakt worden van de administratieve lasten. Ten tweede is er een kwalitatief luik waarin de mening van de ondernemingen en zelfstandigen over de administratieve lasten aan bod komt en ten derde een luik dat gewijd is aan het proces van de vereenvoudiging, de concrete maatregelen van de vereenvoudiging en de wensen van de ondernemingen en de zelfstandigen op dit domein. Een voorbeeld van een vragenlijst is gegeven in bijlage III.

Met de antwoorden op de vragen uit het kwantitatieve luik kan de totale kost van de administratieve procedures berekend worden. Deze totale kost bestaat uit de som van de interne en de externe kosten. De interne kosten zijn de uren die door

1. Een onderneming of een zelfstandige kon slechts één vragenlijst ontvangen om op die manier de druk van de administratieve last voor het invullen van de enquête te beperken.

het personeel of de zelfstandige besteed worden aan het voldoen van de formaliteiten. Die uren worden gewaardeerd volgens de gemiddelde uurkost van arbeid die uit de enquête resulteert. De externe kost omvat de externe uitgaven die nodig zijn om aan de administratieve regelgeving te kunnen voldoen. De totale kost die uit elke vragenlijst bekomen wordt, wordt vervolgens samengeteld en geëxtrapoleerd voor de totale populatie van zelfstandigen en ondernemingen. In de enquête werd ook een vraag opgenomen in verband met de afschrijvingen van computers en software die nodig zijn om de administratieve verplichtingen na te komen. De schatting van de totale kost inclusief die afschrijvingen, is beschreven in bijlage I.

Door de kwantitatieve indicator komt er reeds een aspect van het proces van administratieve vereenvoudiging aan het licht, maar de relatie tussen de administratie en de ondernemingen is een ander aspect waarover dit proces kan gaan. Het is moeilijk om de sfeer tussen de administraties en de ondernemingen te synthetiseren in één indicator. Dat zou immers betekenen dat relatieve gewichten toegekend worden aan verschillende criteria zoals de leesbaarheid van wetteksten, de antwoordtermijn van de administratie, de herhaaldelijke verandering van de wetgeving,... zonder dat het duidelijk is welke aspecten de grootste problemen veroorzaken voor de ondernemingen en de zelfstandigen. Daarom is het beter een reeks indicatoren op te stellen die de belangrijkste aspecten van de administratieve procedures omvat, zonder sommige reeds vooraf voorrang te geven. Die indicatoren werden ontwikkeld in samenwerking met de Dienst voor Administratieve Vereenvoudiging.

De kwalitatieve indicatoren werden gegroepeerd in twee grote categorieën: indicatoren in verband met de kwaliteit van de regelgeving op zich en deze die te maken hebben met de kwaliteit van de contacten met de administraties die verantwoordelijk zijn voor het toepassen van de regelgeving. Voor deze twee categorieën is de concrete uitwerking gelijkaardig: de onderneming of de zelfstandige moet zijn mening geven over een aantal stellingen door verschillende mogelijkheden aan te kruisen: volkomen eens, min of meer eens, eerder niet akkoord of niet akkoord. De mogelijkheid "geen mening" kan ook aangeduid worden.

Voor de kwaliteit van de regelgeving, gaat het om de volgende stellingen:

- * de regelgevingen worden u meegedeeld voordat ze worden goedgekeurd;
- * ze zijn gemakkelijk te begrijpen;
- * hun doelstellingen zijn duidelijk;
- * ze zijn voldoende aangepast aan alle omstandigheden;
- * ze worden u tijdig genoeg meegedeeld opdat ze nageleefd kunnen worden;
- * ze vertonen een goede onderlinge samenhang;
- * ze gaan gepaard met adequate en duidelijke informatie.

Wat de kwaliteit van de contacten met de administraties betreft, gaat het om de volgende uitspraken:

- * het is gemakkelijk te weten tot welke dienst men zich moet wenden;
- * het is gemakkelijk om in contact te treden met de bevoegde diensten;
- * de administratie geeft nauwkeurige antwoorden;
- * de administratieve beslissingen zijn duidelijk gemotiveerd;
- * de administratie antwoordt binnen een redelijke termijn;
- * de antwoorden zijn steeds dezelfde, wie er ook gecontacteerd wordt;
- * de verkregen antwoorden beantwoorden aan uw behoeften.

Nog twee vragen vullen dat kwalitatieve luik aan. De eerste vraag heeft betrekking op de evolutie van de administratieve lasten over de laatste twee jaren (1999 en 2000) zoals ze ervaren wordt door de onderneming of de zelfstandige. De andere vraag gaat over de besparing van de administratieve kosten als alle uitwisselingen met de administratie via elektronisch verkeer zouden kunnen verlopen.

Het laatste luik ten slotte richt zich op de manier waarop de ondernemingen de vereenvoudiging van de administratieve procedures zien. Het luik bestaat uit twee delen: het eerste deel gaat over de grote lijnen waarnaar het vereenvoudigingsproces zich kan richten en het andere deel is gewijd aan de concrete maatregelen of acties voor administratieve vereenvoudiging. Voor die twee delen werden er telkens vijf voorstellen geformuleerd die de ondernemingen dan kunnen ordenen gaande van het meest belangrijke (1) tot het minst belangrijke (5). Opnieuw werden die voorstellen ontwikkeld in samenwerking met de Dienst voor Administratieve Vereenvoudiging.

De voorstellen in verband met de grote lijnen van het vereenvoudigingsproces zijn de volgende:

- * verbeteren van de wetgeving;
- * verbeteren van de informatieverstrekking vanuit de administratie;
- * verruimen van de mogelijkheid tot rechtstreeks contact met ambtenaren;
- * verkorten van de doorloop- en antwoordtermijnen;
- * duidelijk gemotiveerde beslissingen nemen.

De acties of de concrete maatregelen voorgesteld in het kader van de administratieve vereenvoudiging worden als volgt omschreven:

- * het creëren van fysieke loketten ter ondersteuning van de ondernemingen bij het vervullen van de administratieve verplichtingen;
- * formulieren die leesbaar, eenvoudig en gemakkelijk in te vullen zijn en daar waar mogelijk reeds ingevuld met bij de overheidsdienst beschikbare informatie;

- * het ter beschikking stellen via internet van een unieke toegangspoort tot alle administratieve verplichtingen en de mogelijkheid bieden voor interactieve communicatie;
- * een gefaseerde realisatie van het principe van de unieke inzameling van gegevens;
- * toelaten dat allerlei documenten die nu nog op papier bijgehouden moeten worden, in de toekomst elektronisch gearchiveerd mogen worden.

Ten slotte konden de ondernemingen en de zelfstandigen via een open vraag nog enkele voorstellen doen om het proces van de administratieve vereenvoudiging te bevorderen¹.

In de ontwikkelingsfase van de enquête hebben we een piloottest kunnen doen bij een aantal ondernemingen en zelfstandigen. Op die manier kon de enquête nog bijgestuurd worden zodat ze duidelijk werd en correct begrepen zou worden.

Er werden twee manieren voorzien om de enquête te beantwoorden: ofwel door ze terug te sturen via een reeds gefrankeerde enveloppe, ofwel door de enquête in te vullen via een website die speciaal voor de enquête opgesteld werd. Meer dan 17 % van de ondernemingen heeft geantwoord via internet en 15 % van de zelfstandigen heeft voor de elektronische weg gekozen².

E. De steekproef

Niet minder dan 2 658 ondernemingen ontvingen via de post één van de drie vragenlijsten en 4 256 zelfstandigen ontvingen ofwel de vragenlijst over milieu, ofwel de vragenlijst over fiscaliteit. Dat gebeurde op basis van een steekproef die representatief is voor de populatie en opgesteld is door het NIS.

De steekproef van de ondernemingen werd onderverdeeld in 3 grootteklassen (klein, middelgroot en groot) en in 2 klassen volgens de activiteit (industrie en diensten). De steekproef van de zelfstandigen werd onderverdeeld in 4 klassen volgens de activiteit (landbouw, industrie, bouw en diensten).

Zonder rekening te houden met de stratificatie, werd de steekproef opgesteld zodat ze representatief is voor de populatie van ondernemingen en zelfstandigen in de drie gewesten in België (Vlaanderen, Wallonië en Brussel).

-
1. Ruim 24 % van de ondernemingen en zelfstandigen die geantwoord hebben op de enquête, heeft nog een voorstel gedaan met betrekking tot het proces van administratieve vereenvoudiging.
 2. Die percentages kunnen geïnterpreteerd worden in het licht van het aantal ondernemingen en zelfstandigen dat over een internetaansluiting beschikt. Meer dan 85 % van de ondernemingen en 43 % van de zelfstandigen die geantwoord hebben, verklaart een internetaansluiting te hebben.

Het antwoordpercentage op de enquête was vrij zwak. Het globaal antwoordpercentage op de enquête is 15,3 % voor de ondernemingen en 7,5 % voor de zelfstandigen¹. Toch volstaan die percentages zodat de geëxtrapoleerde resultaten statistisch significant zijn.

Zoals reeds gezegd, hebben we voor de berekening van een grootteorde van de totale administratieve lasten die op de Belgische ondernemingen en zelfstandigen wegen een extrapolatie gemaakt van de administratieve kosten zoals zij ze aanvoelden. Naast deze berekening van de totale administratieve kosten, bestuderen we de antwoorden van de ondernemingen en de zelfstandigen nog verder in detail. Meer bepaald onderzoeken we de kost van de administratieve lasten volgens de regelgevingen en de ondernemingstypes, volgens de regelgevingen en de gewesten,.... Deze berekeningen zijn gebaseerd op gemiddelden van de individuele observaties van de ondernemingen en zelfstandigen en zijn niet geëxtrapoleerd en worden daarom omschreven als de gemiddelde totale kost. In sommige gevallen (zoals bijvoorbeeld de verdeling van de gemiddelde totale kost per werknemer per gewest) is het aantal observaties vrij klein zodat de resultaten met enige voorzichtigheid geïnterpreteerd moeten worden.

1. Het relatief laag antwoordpercentage is deels te wijten aan het feit dat er geen telefonische herinnering kwam en aan het feit dat er slechts één herinneringsbrief gestuurd is.

Resultaten van het onderzoek bij de ondernemingen

In dit deel wordt een overzicht gegeven van de resultaten van de enquêtes die gericht werden aan een representatieve steekproef van Belgische ondernemingen. Het betreft enerzijds een kwantitatief luik waarin de kost van de administratieve lasten besproken wordt. Anderzijds is er een kwalitatief luik waarin dieper ingegaan wordt op de ervaringen die de ondernemingen hebben over de kwaliteit van de regelgeving en de kwaliteit van de administratie rond de regelgeving. Ten slotte worden ook de prioriteiten besproken die de ondernemingen geven aan het proces en aan de concrete maatregelen ter bevordering van de administratieve vereenvoudiging.

A. De kost van de administratieve formaliteiten

1. Omschrijving

De kost van de administratieve lasten bij de ondernemingen wordt hier gedefinieerd als de kosten verbonden aan de procedures en de formaliteiten die de onderneming zelf vervult of aan een externe dienst uitbesteedt om de regelgevingen inzake fiscaliteit, milieu en tewerkstelling na te komen. Die administratieve kost wordt uitgedrukt in euro en omvat dus zowel de tijd als de middelen die de onderneming zelf en/of de externe dienst nodig hebben om de regelgeving te begrijpen, de inlichtingen te verzamelen, te verwerken, voor te stellen of te bewaren, alsook voor het invullen van de formulieren die de administratie eist. Zo omvatten zij bijvoorbeeld de administratie voor de belastingaangifte, maar de betaling van de belastingen op zich mag dus niet gezien worden als een administratieve kost. De uitgaven voor de aankoop van machines of installaties om aan de regelgeving te voldoen, worden ook niet beschouwd als een administratieve kost.

De totale kost van de administratieve lasten is samengesteld uit een interne en een externe kost en de berekening ervan gebeurt in verschillende stappen¹.

De interne kosten zijn de uren die het personeel besteedt aan het vervullen van de administratieve formaliteiten. Die uren worden gewaardeerd volgens de gemiddelde uurkost van arbeid die uit de enquête resulteert². De externe kost

1. Die verschillende stappen worden uitgelegd in bijlage II.

2. De berekening is dus gebaseerd op de uurkost eigen aan elke onderneming of zelfstandige.

omvat de uitgaven aan een externe dienst die dan de nodige administratieve formaliteiten voor de onderneming in orde brengt.

Om de totale kost van alle administratieve lasten te berekenen, wordt de totale kost van elke enquête (berekend als de som van de interne en de externe kost) samengeteld. Ten slotte wordt die totale kost (dat is dus de som van de drie domeinen van regelgeving) geëxtrapoleerd naar de totale populatie van ondernemingen, rekening houdend met het aantal ondernemingen dat zich in elke klasse van de steekproef bevindt (zie bijlage II voor meer informatie over het relatief belang van elke klasse).

Sommige resultaten van de enquête worden ook voorgesteld volgens de ondernemingsgrootte (klein, middelgroot, groot). Om die informatie juist te interpreteren moet rekening gehouden worden met het aantal ondernemingen dat in elke populatie zit: 177 502 ondernemingen hebben 1 tot 9 werknemers, 27 414 ondernemingen hebben tussen 10 en 249 werknemers en 551 ondernemingen ten slotte hebben meer dan 249 werknemers.

2. De resultaten

a. De totale kost

De administratieve lasten met betrekking tot de regelgeving over tewerkstelling, fiscaliteit en milieu die op de ondernemingen wogen gedurende het jaar 2000, worden geraamd op 6,28 miljard euro, of 2,6 % van het bbp. De onderstaande tabel geeft de verdeling van die totale kost volgens interne en externe kosten. Hieruit blijkt dat het aandeel van de interne kosten in de totale kost iets groter is dan dat van de externe kosten, respectievelijk 53,6 % en 46,4 % van de totale kost.

TABEL 2 - Totale kost van de administratieve formaliteiten voor de ondernemingen in 2000

Aantal ondernemingen	Soort kost	In miljard euro	In % van het bbp
205 467	Totale kost	6,3	2,6 %
	(betrouwbaarheidsinterval) ^a	(2,7 - 9,9)	(1,1 % - 4,0 %)
	Interne kost	3,4	1,4 %
	Externe kost	2,9	1,2 %

a. De cijfers tussen haakjes geven het 90 % betrouwbaarheidsinterval weer van de totale kost voor de administratieve formaliteiten. Dit betekent dat er 9 kansen op 10 zijn dat de werkelijke waarde van de kost zich binnen het gegeven interval bevindt.

Gelet op het groot aantal kleine ondernemingen in de Belgische populatie van ondernemingen¹, vormen de administratieve lasten die wegen op deze ondernemingen het grootste aandeel in de totale administratieve kost, namelijk 69 %. Hiertegenover staat 27 % voor de middelgrote ondernemingen en 4 % voor de grote ondernemingen.

1. Maar liefst 86 % van de Belgische ondernemingen zijn "kleine ondernemingen", hier gedefinieerd als ondernemingen met 1 tot 9 werknemers.

TABEL 3 - Verdeling van de totale kost volgens ondernemingsgrootte en kostensoort (in miljard euro en als % van de totale lasten)

Grootte	Totale kost (in miljard euro)	In % van de totale lasten voor alle grootteklassen	Soort kost	In miljard euro
Klein	4,35	69,3 %	Interne kost	2,10
			Externe kost	2,25
Middelgroot	1,67	26,5 %	Interne kost	1,06
			Externe kost	0,60
Groot	0,26	4,2 %	Interne kost	0,20
			Externe kost	0,06

Uit tabel 3 blijkt verder dat bij de kleine ondernemingen het aandeel van de externe kosten iets groter is dan dat van de interne kosten (52 % extern t.o.v. 48 % intern). Bij de middelgrote en grote ondernemingen overheersen de interne kosten. Dat zou verklaard kunnen worden doordat er vanaf een zekere ondernemingsgrootte een interne administratieve dienst is in de onderneming die een groot deel van de administratieve formaliteiten op zich neemt.

In tabel 4 maken we een verdeling van de totale kost (niet geëxtrapoleerd) volgens het domein van de regelgeving. Hieruit blijkt dat de administratieve lasten die voortkomen uit de regelgeving inzake tewerkstelling het grootste aandeel hebben in de totale kost. Die administratieve last weegt bij de grote ondernemingen in de industrie en de dienstensector immers sterk door.

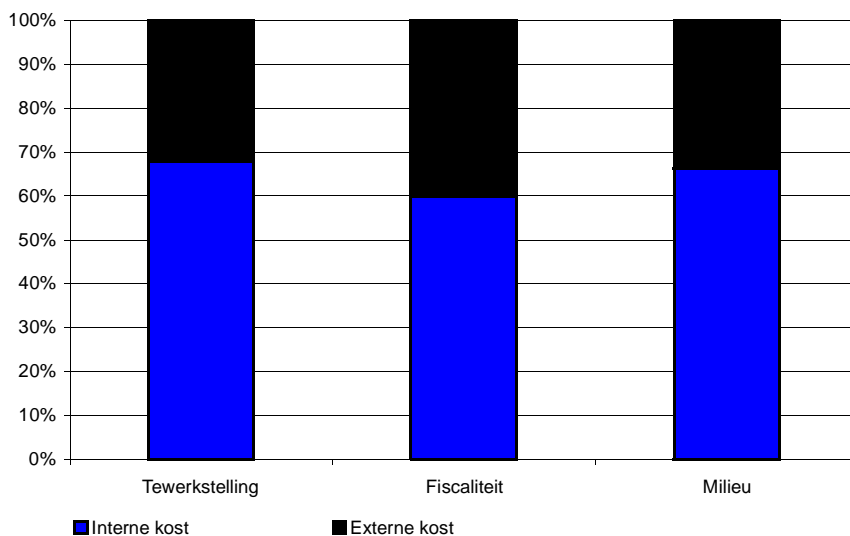
TABEL 4 - Verdeling van de totale kost volgens type van regelgeving

Regelgeving	In % van de totale kost
Tewerkstelling	64,0 %
Fiscaliteit	23,5 %
Milieu	12,5 %

De resultaten uit bovenstaande tabel zijn gebaseerd op gemiddelden van de antwoorden uit de steekproef.

Indien we een opsplitsing maken van de interne en de externe kosten volgens het domein van de regelgeving, dan zien we in figuur 1 dat het aandeel van de interne kost in de totale kost duidelijk groter is dan het aandeel van de externe kost. Dat geldt voor de drie domeinen. Indien er een beroep wordt gedaan op een externe dienst (boekhouders, advocaten, consultants, sociale secretariaten,...) dan is dat vooral voor de fiscale regelgeving.

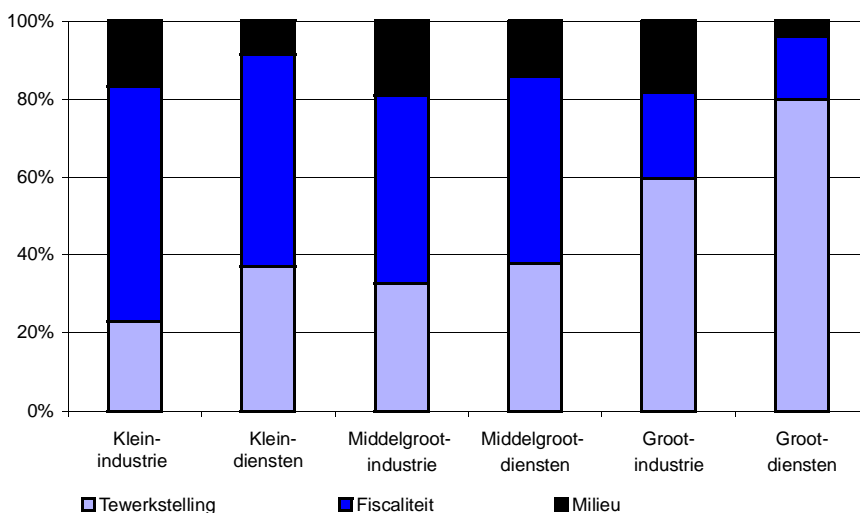
FIGUUR 1 - Verdeling van de interne en externe kosten volgens regelgeving

De percentages uit deze figuur zijn gebaseerd op gemiddelden van de antwoorden uit de steekproef.

De volgende figuur toont het relatief belang van elk domein van regelgeving voor de zes ondernemingsklassen uit de steekproef. Terwijl de regelgeving rond tewerkstelling het grootste aandeel vormt in de administratieve lasten voor een grote onderneming, is fiscaliteit de belangrijkste bron van administratieve kosten voor de andere klassen uit de steekproef, wat hun activiteitssector ook is. Dat is te verklaren door het feit dat de administratieve lasten inzake tewerkstelling afhankelijk zijn van het aantal werknemers. Voor alle klassen is milieu de regelgeving die de minste administratieve lasten genereert.

FIGUUR 2 - Verdeling van de totale administratieve lasten volgens regelgeving en ondernemingstype - in %

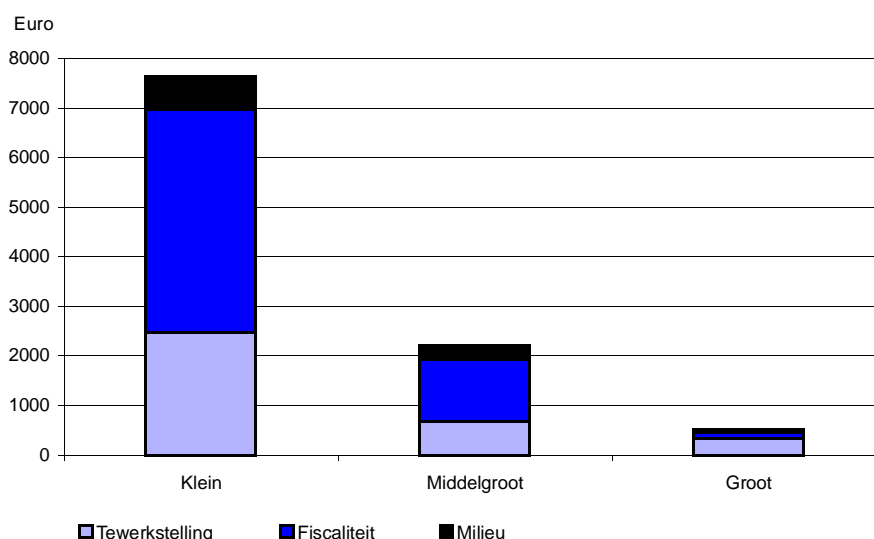

De percentages uit deze figuur zijn gebaseerd op gemiddelden van de antwoorden uit de steekproef.

Indien we de gemiddelde totale kost per werknemer bekijken volgens ondernemingsklasse en regelgeving, kunnen we uit figuur 3 duidelijk afleiden dat de administratieve last per werknemer het hoogst is voor een kleine onderneming die minder dan 10 werknemers in dienst heeft. Vermits een deel van de administratieve lasten niet gelinkt is met het aantal werknemers en het aantal personen in dienst lager is voor de kleine ondernemingen dan voor de grote, lijkt het logisch dat de administratieve last per werknemer daalt met de grootte van de onderneming.

De fiscale regelgeving zorgt voor de grootste administratieve last per werknemer zowel bij de kleine als bij de middelgrote ondernemingen. De grote ondernemingen hebben de laagste gemiddelde administratieve kosten per werknemer en de regelgeving inzake tewerkstelling heeft hier het grootste aandeel in de gemiddelde totale kost per werknemer. Die vaststellingen gelden voor elke activiteitensector van de ondernemingen, industrie of diensten.

FIGUUR 3 - Gemiddelde totale kost per werknemer (in euro) - volgens ondernemingsgrootte en domein van regelgeving

De gegevens uit deze figuur zijn gebaseerd op gemiddelden van de antwoorden uit de steekproef.

Het feit dat de kleine ondernemingen proportioneel meer geraakt worden door de administratieve lasten wordt nog duidelijker indien we de administratieve kost per werknemer berekenen per gewerkt uur in plaats van per jaar¹. De kost van de administratieve lasten zoals ze in de enquête aangegeven wordt, zorgt voor een bijkomende uurkost van 160 BEF (3,96 euro) voor de kleine ondernemingen, van 44 BEF (1,10 euro) voor de middelgrote ondernemingen en van minder dan 11 BEF (0,26 euro) voor de grote ondernemingen.

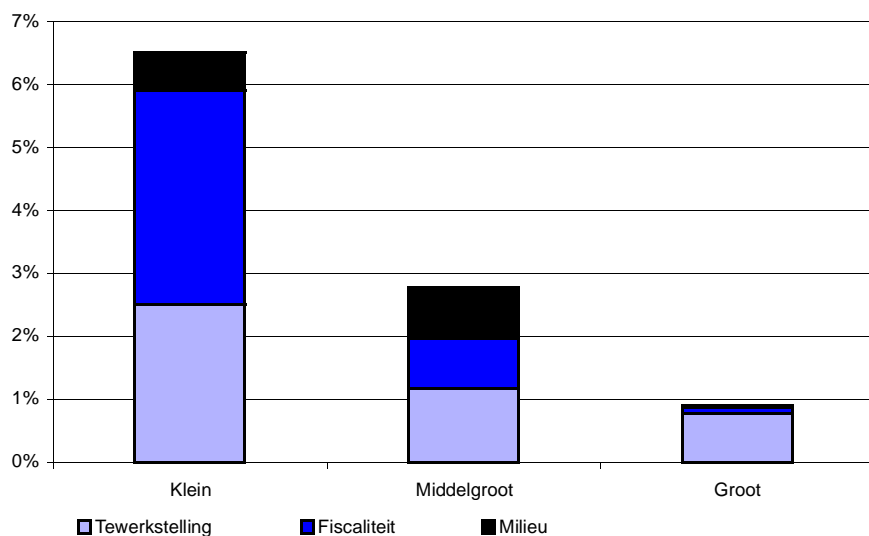
De kleine ondernemingen hebben ook de hoogste administratieve lasten indien ze gemeten worden als een percentage van de omzet (figuur 4). Ook hier is er

1. Het gaat hier om een schatting gebaseerd op 1 920 gewerkte uren per jaar en per werknemer.

een grote kloof tussen de kleine ondernemingen en de ondernemingen die meer dan 10 werknemers hebben.

Uitgedrukt in een percentage van de omzet, hebben de administratieve lasten die volgen uit de fiscale regelgeving het grootste aandeel in de gemiddelde totale kost als percentage van de omzet voor een kleine onderneming. Voor een middelgrote en een grote ondernemingen heeft de regelgeving inzake tewerkstelling echter het grootste aandeel als percentage van de omzet.

FIGUUR 4 - Gemiddelde totale kost als % van de omzet - volgens ondernemingsgrootte en domein van regelgeving

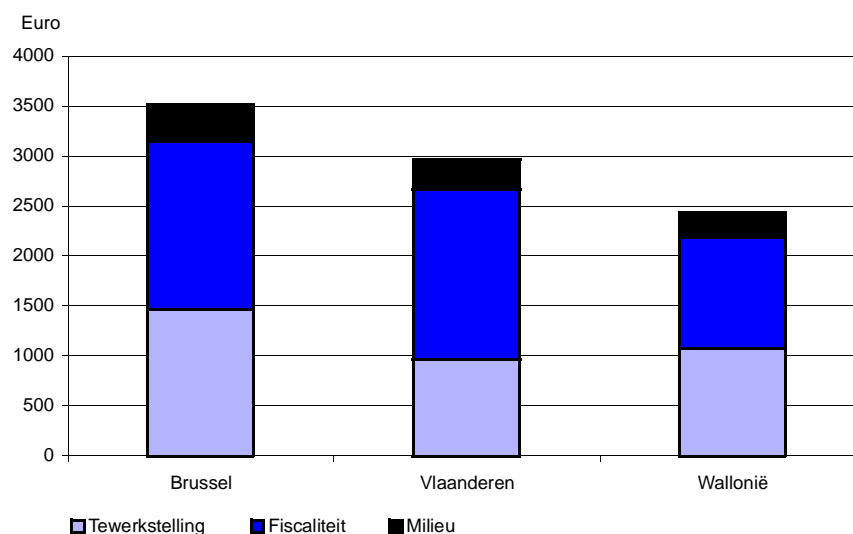
De percentages uit deze figuur zijn gebaseerd op gemiddelden van de antwoorden uit de steekproef.

Het is ook mogelijk de antwoorden van de ondernemingen te verdelen volgens de drie gewesten in België¹. De interpretatie van die resultaten moet echter met enige voorzichtigheid gebeuren. Het is namelijk zo dat de verdeling per gewest en volgens het domein van de regelgeving soms betrekking heeft op een vrij klein aantal respondenten.

De onderstaande grafiek geeft de verdeling van de gemiddelde totale kosten per werknemer volgens de gewesten en volgens de domeinen van regelgeving. Hieruit blijkt dat de ondernemingen uit het Brusselse Gewest per werknemer de hoogste gemiddelde totale kosten hebben. In de drie gewesten bestaat de gemiddelde kost per werknemer vooral uit administratieve lasten afkomstig van de fiscale regelgeving. De administratieve kosten die afkomstig zijn van de milieuregelgeving hebben het kleinste aandeel in de gemiddelde totale kost per werknemer, en dit in de drie gewesten.

1. De verdeling van de ondernemingen per gewest gebeurde aan de hand van de vestigingsplaats van de sociale zetel. De administratieve lasten worden immers voornamelijk ervaren op de plaats waar de sociale zetel gevestigd is.

FIGUUR 5 - De gemiddelde totale kost per werknemer (in euro) - volgens regelgeving en per gewest

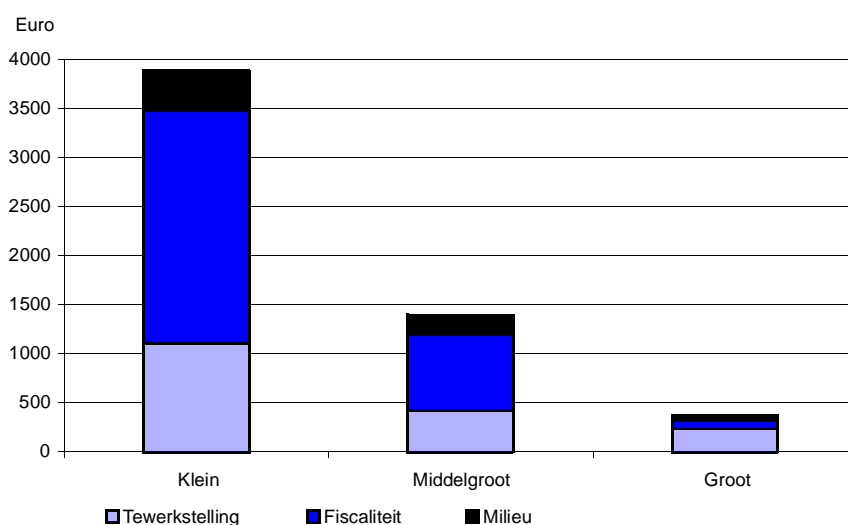
De gegevens uit deze figuur zijn gebaseerd op gemiddelden van de antwoorden uit de steekproef.

b. De interne kost

De interne kosten stellen de loonkost voor van het aantal uren dat binnen het bedrijf besteed wordt aan het voldoen van de administratieve verplichtingen. De onderstaande grafiek toont de geschatte interne kost in euro volgens de verschillende domeinen van regelgeving en de ondernemingsgrootte. De interne kost per werknemer is zeer hoog voor een kleine onderneming in België. Veel administratieve lasten zijn immers niet proportioneel met het aantal werknemers, noch met de grootte van de activiteit, gemeten als omzet.

Voor een KMO wordt het grootste deel van de interne kosten per werknemer veroorzaakt door de fiscale regelgeving. Bij een grote onderneming wordt die interne kost echter voornamelijk bepaald door de regelgeving inzake tewerkstelling, wat verklaard zou kunnen worden door de aanwezigheid van een eigen personeelsdienst bij de ondernemingen. Die vaststellingen gelden voor alle activiteitensectoren.

FIGUUR 6 - De gemiddelde interne kost per werknemer (in euro) - volgens ondernemingsgrootte en domein van regelgeving

De gegevens uit deze figuur zijn gebaseerd op gemiddelden van de antwoorden uit de steekproef.

c. De externe kost

De externe kosten geven een raming van de jaarlijkse uitgaven van een onderneming aan externe diensten om aan hun administratieve verplichtingen te kunnen voldoen. In de onderstaande tabel worden de gemiddelde jaarlijkse externe kosten voor de verschillende grootteklassen van een onderneming weergegeven in absolute waarde en als percentage van de omzet. In absolute waarde heeft een grote onderneming de hoogste externe kosten. Maar indien zij in verband gebracht worden met de omzet zijn zij merkkelijk hoger voor een kleine onderneming.

TABEL 5 - Gemiddelde externe jaarlijkse uitgaven volgens ondernemingsgrootte - in absolute waarde en als percentage van de omzet

	Kleine ondernemingen	Middelgrote ondernemingen	Grote ondernemingen
Externe kost in euro	9 064	20 033	113 913
Externe kost als % van de omzet	2,74 %	0,71 %	0,34 %
- Tewerkstelling	1,35 %	0,33 %	0,24 %
- Fiscaliteit	1,20 %	0,27 %	0,03 %
- Milieu	0,19 %	0,11 %	0,08 %

De gegevens uit deze tabel zijn gebaseerd op gemiddelden van de antwoorden uit de steekproef.

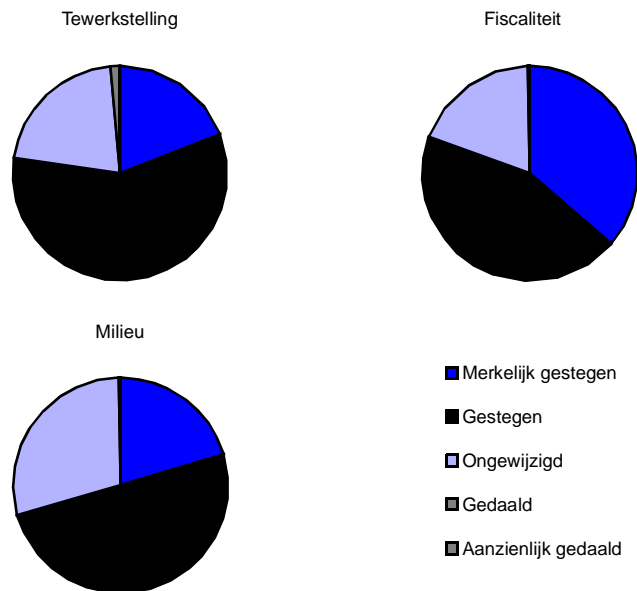
Er is ook een opsplitsing gemaakt van de externe kosten als percentage van de omzet volgens het domein van regelgeving. Voor de drie grootteklassen van de ondernemingen heeft de regelgeving inzake tewerkstelling het grootste aandeel in de externe kosten als percentage van de omzet. Een mogelijke verklaring hier-

voor kan gevonden worden in het feit dat het hier om een omvangrijke en complexe materie gaat die vaak moeilijk met de eigen middelen van de onderneming kan behandeld worden. Een groot deel wordt dan ook uitbesteed, wat de ondernemingsgrootte ook is.

d. Evolutie van de totale kosten

De ondernemingen werden in de enquête gevraagd naar hun mening over de evolutie van de administratieve lasten tijdens de jaren 1999 en 2000. Nagenoeg geen enkele onderneming uit de steekproef is van mening dat de administratieve kosten gedaald zijn tijdens die periode. Zowel de kleine, middelgrote als grote ondernemingen hebben het gevoel dat de administratieve kosten in die twee jaar niet zijn gedaald of dat zij ongewijzigd zijn gebleven voor elk domein van regelgeving.

FIGUUR 7 - Mening over het verloop van de administratieve kosten in 1999 en 2000 - volgens het domein van regelgeving

Indien we geen rekening houden met de antwoordmogelijkheid “geen antwoord”, zien we dat 80 % van de ondernemingen vindt dat de administratieve last i.v.m. de fiscale regelgeving “gestegen” of “merkelijk gestegen” is. Ongeveer 77 % van de ondernemingen die geantwoord heeft, heeft het gevoel dat de administratieve lasten als gevolg van de regelgeving inzake tewerkstelling toegenomen zijn. Vooral de grote ondernemingen delen deze mening (maar liefst 84 % van de grote ondernemingen ervaart een stijging). 70 % van de ondernemingen en vooral de middelgrote ondernemingen (75 %) ervaart een stijging van de lasten rond de milieuregelgeving over die twee jaar.

We kunnen de evolutie van de administratieve lasten, zoals de ondernemingen ze ervaren, ook uitsplitsen volgens de drie Belgische gewesten: Brussel, Vlaanderen en Wallonië.

TABEL 6 - Het verloop van de administratieve kosten gedurende 1999 en 2000 - volgens regelgeving en gewest

	Tewerkstelling			Milieu			Fiscaliteit		
	Brussel	Vlaanderen	Wallonië	Brussel	Vlaanderen	Wallonië	Brussel	Vlaanderen	Wallonië
Merkelijk gestegen	23 %	16 %	26 %	27 %	13 %	38 %	10 %	43 %	26 %
Gestegen	57 %	60 %	53 %	47 %	54 %	42 %	33 %	46 %	43 %
Ongewijzigd	20 %	22 %	20 %	27 %	33 %	20 %	53 %	11 %	31 %
Gedaald	0 %	2 %	1 %	0 %	0 %	0 %	3 %	0 %	0 %
Aanzienlijk gedaald	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %

Opmerking: er werd geen rekening gehouden met de antwoordmogelijkheid "geen antwoord" bij de berekening van deze percentages.

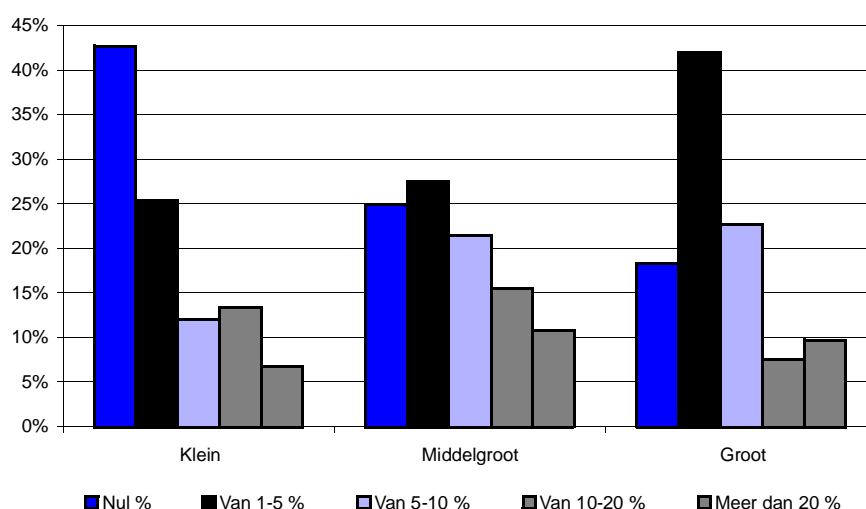
In de drie gewesten heerst het algemeen gevoel bij de ondernemingen, ongeacht het domein van regelgeving, dat de administratieve lasten gestegen zijn in 1999 en 2000. De fiscale regelgeving in Brussel vormt hierop echter een uitzondering. De meerderheid van de Brusselse ondernemingen vindt dat de administratieve kosten die voortvloeien uit de fiscale regelgeving niet veranderd zijn gedurende die periode.

Het percentage ondervraagden dat antwoordde dat de kosten i.v.m. de regelgeving inzake tewerkstelling "gestegen" of "merkelijk gestegen" zijn, vertoont geen opvallende verschillen tussen de gewesten onderling. Maar bij de fiscale en de milieuregelgeving zijn er wel enkele belangrijke verschillen vast te stellen tussen de gewesten. Bijna 90 % van de Vlaamse ondernemingen uit de steekproef die geantwoord hebben, vindt dat de administratieve kosten als gevolg van de fiscale regelgeving (merkelijk) gestegen zijn. Dat is aanzienlijk meer dan de ondernemingen uit Wallonië (69 %) en Brussel (43 %). Wat de milieuregelgeving betreft, heeft 80 % van de Waalse ondernemingen gedurende deze twee jaar een (merkelijke) stijging in de administratieve lasten ervaren, tegenover 67 % van de Vlaamse ondernemingen en 73 % van de Brusselse ondernemingen. Die verschillende ervaringen tussen de gewesten zouden verklaard kunnen worden door het feit dat voornamelijk de gewesten de milieuregelgevingen opleggen.

e. Verwacht effect van elektronisch verkeer

Aan de ondernemingen werd gevraagd hoeveel zij denken te kunnen besparen indien zij in de mogelijkheid zouden verkeren al hun administratieve verplichtingen met de overheidsadministratie via elektronisch verkeer (e-mail, internet) na te komen. De ondernemingen konden een antwoord aankruisen gaande van nul procent besparen tot meer dan 20 % besparen.

FIGUUR 8 - Besparing indien alle uitwisselingen met de administratie via elektronisch verkeer verlopen - volgens ondernemingsgrootte

Opmerking: er werd geen rekening gehouden met de antwoordmogelijkheid "geen antwoord" bij de berekening van deze percentages.

Figuur 8 toont duidelijk dat de kleine ondernemingen relatief minder vertrouwen hebben in het elektronisch verkeer als besparing op de administratieve lasten¹. Meer dan 40 % van de ondernemingen met minder dan 10 werknemers denkt dat zij niets zal besparen indien zij de kans zou krijgen al haar uitwisselingen met de administratie elektronisch te verrichten. Van de grote ondernemingen die geantwoord hebben, deelt slechts 18 % die mening en bij de middelgrote ondernemingen 25 %. Anderzijds is 42 % van de grote ondernemingen die geantwoord heeft, ervan overtuigd tot 5 % te kunnen besparen als de uitwisselingen via internet kunnen verlopen. Bij de middelgrote en de kleine ondernemingen verwacht respectievelijk 28 % en 25 % van de ondernemers dit. Meer dan 20 % van de grote en middelgrote ondernemingen ziet in het elektronisch verkeer een vermindering van de lasten van 5 tot 10 % tegenover 12 % bij de kleine ondernemingen.

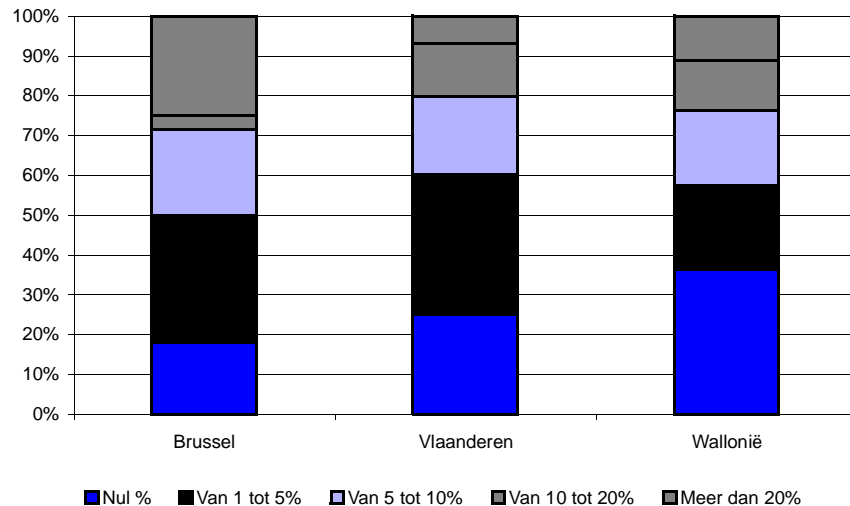
Als we rekening houden met de activiteitensector van de ondernemingen, dan zien we dat meer ondernemingen uit de industriector een daling van de administratieve lasten verwachten als gevolg van het elektronisch verkeer dan ondernemingen uit de dienstensector. Die vaststelling geldt voor alle ondernemingsgroottes.

We kunnen de houding ten opzichte van het elektronisch verkeer ook bekijken vanuit de drie gewesten. Uit de onderstaande figuur blijkt dat de ondernemingen uit het Brussels Gewest die een antwoord gegeven hebben op deze vraag het meest geloven in een besparing van de administratieve lasten door elektronisch verkeer. Bij de Waalse ondernemingen is maar liefst 36 % ervan overtuigd dat het elektronisch verkeer geen besparing oplevert. In Vlaanderen en Brussel

1. Die vaststelling geldt voor de drie Belgische gewesten.

delen respectievelijk 25 % en 18 % van de ondernemingen die geantwoord hebben die mening.

FIGUUR 9 - Besparing indien alle uitwisselingen met de administratie via elektronisch verkeer verlopen - per gewest

Opmerking: er werd geen rekening gehouden met de antwoordmogelijkheid "geen antwoord" bij de berekening van deze percentages.

B. De kwaliteit van de regelgeving

1. Omschrijving

De kwantitatieve evaluatie van de administratieve lasten is slechts één van de aspecten in het proces van administratieve vereenvoudiging. In dit onderzoek is het ook belangrijk de ervaringen van de ondernemingen te kennen over de kwaliteit van de regelgeving en van de administratie die met de toepassing ervan belast is.

Om dat te onderzoeken werd in de enquête een aantal uitspraken over de kwaliteit van de regelgeving inzake tewerkstelling, fiscaliteit of milieu voorgelegd aan de ondernemingen. De ondernemingen konden aanduiden of zij het volkomen eens, min of meer eens, eerder niet eens of volkomen oneens waren over de stelling. Zij konden ook de antwoordmogelijkheid "geen mening" aankruisen.

Ter herinnering vermelden we hier nogmaals de stellingen over de kwaliteit van de regelgeving:

- * de regelgevingen worden u meegedeeld voordat ze worden goedgekeurd;
- * ze zijn gemakkelijk te begrijpen;

-
- * hun doelstellingen zijn duidelijk;
 - * ze zijn voldoende aangepast aan alle omstandigheden;
 - * ze worden u tijdig genoeg meegedeeld opdat ze nageleefd kunnen worden;
 - * ze vertonen een goede onderlinge samenhang;
 - * ze gaan gepaard met adequate en duidelijke informatie.

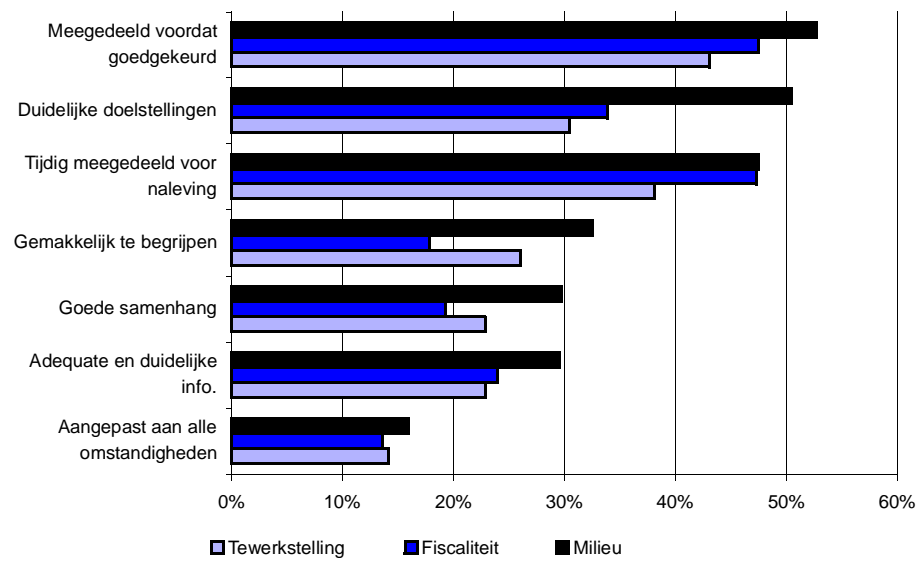
2. De resultaten

De ondernemingen gaan voornamelijk akkoord met de stellingen die betrekking hebben op de openbaarheid die aan de regelgevingen wordt gegeven. Concreet wordt dat uitgedrukt in de volgende stellingen: “de regelgevingen worden aan de ondernemingen meegedeeld voordat ze worden goedgekeurd” en “ze worden tijdig genoeg meegedeeld aan de onderneming opdat ze nageleefd kunnen worden”. In mindere mate maar vooral voor de milieuregelgeving gaan de ondernemingen ook akkoord met de uitspraak “de doelstellingen van de regelgevingen zijn duidelijk”.

De grootste kritiek van de ondernemingen, voor alle domeinen, is dat de regelgevingen onvoldoende aangepast zijn aan alle omstandigheden. Verder zijn de ondernemingen voornamelijk kritisch over de begrijpelijkheid van de regelgevingen, hun samenhang en de informatie waarmee ze gepaard gaan. De intensiteit van die kritieken is verschillend volgens het domein van de regelgeving (zoals weergegeven in onderstaande figuur).

Wat de domeinen van regelgeving betreft, gaan de positieve reacties vooral naar de milieuregelgeving. Vervolgens naar de regelgeving inzake fiscaliteit met uitzondering van de begrijpelijkheid en de samenhang van deze fiscale reglementen.

FIGUUR 10 - De kwaliteit van de regelgeving volgens domein - als % van de ondernemingen dat (eerder) akkoord gaat met de stelling

Opmerking: Deze percentages geven de som van de percentages ondernemingen die eerder akkoord gaan met en het volkomen eens zijn over de stelling. Er werd geen rekening gehouden met de antwoordmogelijkheid “geen antwoord” bij de berekening van deze percentages.

C. De kwaliteit van de administratie rond de regelgeving

1. Omschrijving

In het kader van het kwalitatieve luik in de enquête, werden de ondernemingen gevraagd naar hun mening over de kwaliteit van hun contacten met de administratie rond de regelgeving inzake tewerkstelling, fiscaliteit of milieu. Concreet werd ook hier een aantal stellingen geformuleerd. De ondernemingen konden het volgende aankruisen: volkomen eens, min of meer eens, eerder niet akkoord of niet akkoord. Ze konden ook de mogelijkheid “geen mening” aankruisen.

Zoals reeds gezegd zijn de stellingen rond het contact met de administratie de volgende:

- * het is gemakkelijk te weten tot welke dienst men zich moet wenden;
- * het is gemakkelijk om in contact te treden met de bevoegde diensten;
- * de administratie geeft nauwkeurige antwoorden;
- * de administratieve beslissingen zijn duidelijk gemotiveerd;
- * de administratie antwoordt binnen een redelijke termijn;
- * de antwoorden zijn steeds dezelfde, wie er ook gecontacteerd wordt;
- * de verkregen antwoorden beantwoorden aan uw behoeften.

2. De resultaten

In het algemeen en ongeacht het domein van regelgeving, zijn de ondernemingen meer tevreden over de administratie dan over de regelgevingen op zich.

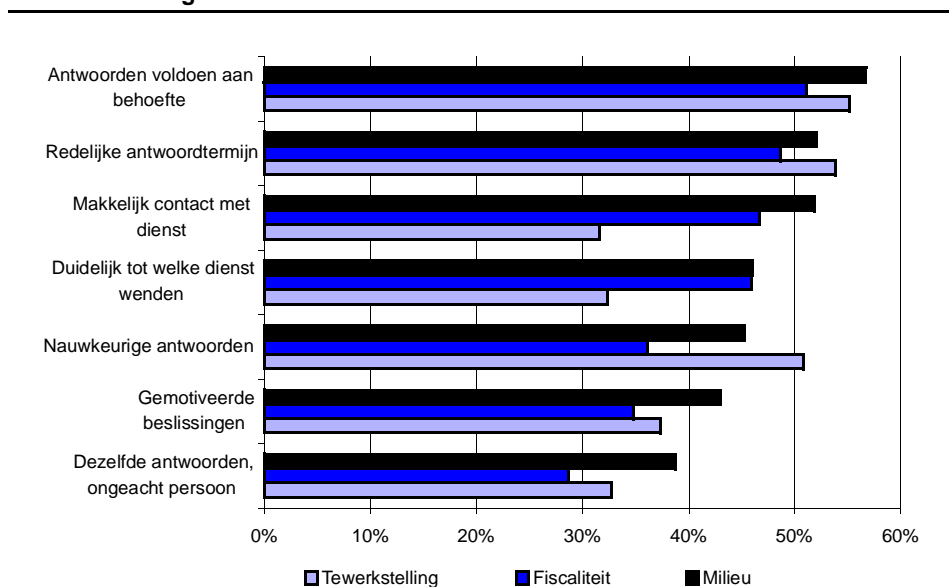
De meerderheid van de ondernemingen vindt dat de informatie die zij krijgen van de administratie aan hun behoeften voldoet en dat ze binnen een redelijke termijn gegeven wordt. De meerderheid van de ondernemingen is echter kritisch over de eenvormigheid van de antwoorden naargelang de gecontacteerde persoon en over de motivaties achter een administratieve beslissing.

De ondernemingen zijn vooral positief over de milieuadministratie. We moeten hierbij echter noteren dat het antwoordpercentage voor “geen mening” bij deze regelgeving het hoogst was van alle enquêtes.

Het contact met de administratie inzake tewerkstelling ondervindt de grootste kritiek. De ondernemingen ervaren vooral problemen wanneer zij willen weten tot welke dienst ze zich moeten wenden en wanneer ze er mee in contact willen treden. Anderzijds is meer dan de helft van de ondernemingen het erover eens dat de antwoorden van deze administratie nauwkeurig zijn en binnen een redelijke termijn gegeven worden. Dit wijst erop dat het probleem zich vooral situeert bij het leggen van het contact met de administratie die belast is met de regelgeving inzake tewerkstelling.

Voor de fiscale regelgeving ten slotte, blijkt dat de ondernemingen voornamelijk problemen hebben met de consistentie van de antwoorden die door de administratie gegeven wordt, hun motivatie en hun nauwkeurigheid.

FIGUUR 11 - De kwaliteit van de administratie rond de regelgeving volgens domein - als % van de ondernemingen dat (eerder) akkoord gaat met de stelling

Opmerking: Deze percentages geven de som van de percentages ondernemingen die eerder akkoord gaan met en het volkomen eens zijn over de stelling. Er werd geen rekening gehouden met de antwoordmogelijkheid “geen antwoord” bij de berekening van deze percentages.

D. Prioriteiten in het proces en in concrete maatregelen rond administratieve vereenvoudiging

1. Omschrijving

De Belgische overheid onderneemt maatregelen om de administratieve lasten voor de ondernemingen te beperken. Enerzijds kunnen we maatregelen onderscheiden die de algemene lijnen bepalen van het proces van administratieve vereenvoudiging en anderzijds worden er ook concrete maatregelen getroffen om de administratieve lasten te verminderen. In overleg met de Dienst voor Administratieve Vereenvoudiging werd een vijftal voorstellen van elk van die maatregelen opgesteld en voorgelegd aan de ondernemingen. Zij werden dan gevraagd om voor die twee categorieën van vijf voorstellen een rangschikking te maken volgens hun prioriteiten.

Zoals reeds eerder aangehaald, hebben de acties rond het proces van administratieve vereenvoudiging betrekking op:

- * verbeteren van de wetgeving;
- * verbeteren van de informatieverstrekking vanuit de administratie;
- * verruimen van de mogelijkheid tot rechtstreeks contact met ambtenaren;
- * verkorten van de doorloop- en antwoordtermijnen;
- * duidelijk gemotiveerde beslissingen nemen.

De acties met betrekking tot de concrete maatregelen rond administratieve vereenvoudiging, werden reeds omschreven als:

- * het creëren van fysieke loketten ter ondersteuning van de ondernemingen bij het vervullen van de administratieve verplichtingen;
- * formulieren die leesbaar, eenvoudig en gemakkelijk in te vullen zijn en daar waar mogelijk reeds ingevuld met bij de overheidsdienst beschikbare informatie;
- * het ter beschikking stellen via internet van een unieke toegangspoort tot alle administratieve verplichtingen en de mogelijkheid bieden voor interactieve communicatie;
- * een gefaseerde realisatie van het principe van de unieke inzameling van gegevens;
- * toelaten dat allerlei documenten die nu nog op papier bijgehouden moeten worden, in de toekomst elektronisch gearhiveerd mogen worden.

2. De resultaten

a. Prioriteiten in het proces van administratieve vereenvoudiging

Zowel de kleine, middelgrote als grote ondernemingen vinden dezelfde acties prioritair in het proces van administratieve vereenvoudiging, maar de mate waarin zij hun prioriteiten toekennen, is verschillend. Zoals in het kwalitatieve luik en voor alle ondernemingsgroottes, in alle gewesten en in alle activiteitensectoren wordt het verbeteren van de wetgeving als prioritair gezien in het proces van administratieve vereenvoudiging. Toch hechten de grote ondernemingen (meer dan 60 %) hieraan meer belang dan de kleine (48 %) en middelgrote (43 %) ondernemingen.

TABEL 7 - % van ondernemingen dat de stelling prioritair vindt in het proces van administratieve vereenvoudiging - volgens ondernemingsgrootte

	Kleine ondernemingen	Middelgrote ondernemingen	Grote ondernemingen
Verbetering van de wetgeving	48 %	43 %	61 %
Verbetering informatieverstrekking door administratieve diensten	22 %	28 %	21 %
Mogelijkheid tot rechtstreeks contact met ambtenaren verruimen	16 %	19 %	9 %
Verkorten van doorloop - en antwoordtermijnen	8 %	7 %	6 %
Duidelijk gemotiveerde beslissingen	6 %	3 %	4 %

De verbetering van het informatiebeleid van de administratieve diensten (zoals een volledige, gerichte, gestructureerde, leesbare en tijdige informatieverstrekking) wordt door alle ondernemingen beschouwd als het tweede belangrijkste punt in het vereenvoudigingsproces.

Vervolgens vinden de ondernemingen het belangrijk dat de mogelijkheden om rechtstreeks contact op te nemen met de bevoegde ambtenaren verruimd moeten worden. Hier is wel een duidelijk verschil waar te nemen tussen het belang dat de KMO's (respectievelijk 16 en 19 %) en grote ondernemingen (9 %) hieraan.

Het is nog interessant te noteren dat de ondernemingen de laagste prioriteit toekennen aan duidelijk gemotiveerde beslissingen, terwijl dat in het luik over de kwaliteit van de administratie als een belangrijke kritiek naar voren kwam.

b. Prioriteiten bij de concrete maatregelen rond administratieve vereenvoudiging

Formulieren die leesbaar, eenvoudig en gemakkelijk in te vullen zijn en waar mogelijk reeds ingevuld zijn met bij de overheid beschikbare informatie, wordt als prioritair beschouwd, wat ook de grootte, het gewest of de activiteitensector van de onderneming is. Vooral de KMO's (48 % en 42 % van de ondernemingen) hechten hier zeer veel belang aan in vergelijking met de grote ondernemingen (35 % beschouwde dat als prioritair).

De nummer twee in de prioriteitenlijst voor alle grootteklassen heeft betrekking op de unieke inzameling van gegevens, namelijk zodra een gegeven opgevraagd werd door een overheidsdienst, mag het niet meer opgevraagd worden door een andere overheidsdienst. Maar voor de grote ondernemingen uit de industriesector is dat slechts de derde prioriteit in de lijst van concrete maatregelen ter bevordering van de administratieve vereenvoudiging.

TABEL 8 - % van ondernemingen dat de stelling prioritair vindt in de concrete maatregelen rond administratieve vereenvoudiging - volgens ondernemingsgrootte

	Kleine ondernemingen	Middelgrote ondernemingen	Grote ondernemingen
Creatie van fysieke loketten als ondersteuning bij het vervullen van administratieve verplichtingen	13 %	5 %	7 %
Leesbare, eenvoudige, makkelijk in te vullen formulieren en waar mogelijk reeds vooraf ingevuld door overheidsdienst	49 %	41 %	36 %
Unieke internettoegangspoort tot alle administratieve verplichtingen en interactieve communicatie	13 %	16 %	22 %
Unieke inzameling van gegevens	18 %	28 %	23 %
Elektronische archivering van allerlei documenten	8 %	9 %	13 %

De volgende prioriteiten hebben te maken met de elektronisering van de administratie. Het is duidelijk dat grote ondernemingen (en vooral die uit de industriesector) hier meer belang aan hechten dan KMO's. Dat is niet volkomen verwonderlijk aangezien zij meestal reeds over een uitgebreide computerinfrastructuur en internettoegang beschikken waardoor een toegangspoort via internet een interessant kanaal kan worden om hun administratieve last te verminderen. Het ter beschikking stellen van een unieke toegangspoort op internet voor alle administratieve verplichtingen en de mogelijkheid tot interactieve communicatie bieden, wordt als derde prioriteit geklasseerd door de grote, middelgrote en kleine ondernemingen. Voor de grote ondernemingen uit de industriesector is dit zelfs de nummer twee in de prioriteitenlijst. Het elektronisch archiveren van documenten die nu nog op papier moeten bijgehouden worden, wordt eveneens als belangrijk gezien door de grote ondernemingen (13 %) maar in mindere mate door de KMO's (minder dan 10 %).

E. Besluit

Op basis van de enquête en dus de verklaringen van de ondernemingen zelf, worden de administratieve lasten die op de Belgische ondernemingen wogen gedurende het jaar 2000 geraamd op 2,6 % van het bbp. Het grootste deel hiervan was voor rekening van de kleine ondernemingen, die weliswaar 86 % van het totaal aantal ondernemingen vormen. Uit een vergelijking van de drie domeinen van regelgeving die hier bestudeerd worden, blijkt dat de regelgeving inzake tewerkstelling het grootste deel van de totale administratieve lasten voor een onderneming veroorzaakt. De milieuregelgeving creëert het kleinste aandeel van die totale kost. Op regionaal niveau, blijken de ondernemingen uit het Brussels Gewest de hoogste gemiddelde totale kost per werknemer te ervaren.

Wat ook de activiteitensector en de grootte van de onderneming is, de overgrote meerderheid van de ondernemingen vindt dat de administratieve lasten gestegen zijn gedurende de periode 1999 - 2000 voor alle bestudeerde domeinen van regelgeving. De enige uitzondering hierop is Brussel waar de meerderheid van de ondernemingen vindt dat de administratieve lasten die voortkomen uit de fiscale regelgeving ongewijzigd zijn gebleven gedurende die periode. De ondernemingen verwachten ook dat de mogelijkheid om al hun uitwisselingen met de administratie via elektronisch verkeer te laten verlopen een vermindering van de administratieve kosten zou kunnen opleveren. Dat gevoel is echter duidelijk meer aanwezig bij de grote ondernemingen dan bij de kleine ondernemingen en in het Brussels gewest dan in de twee andere gewesten.

Op het kwalitatieve niveau lijken de ondernemingen meer tevreden met de administratie dan met de regelgeving op zich, onafhankelijk van het bestudeerde domein van regelgeving. In verband met de regelgeving zijn de ondernemingen vrij tevreden over de openbaarheid die eraan gegeven wordt. Hun voornaamste kritiek gaat echter over het feit dat de regelgeving niet voldoende aangepast is aan alle omstandigheden. De meeste positieve reacties worden in het algemeen gegeven op het gebied van milieu en de meeste negatieve reacties op het gebied van tewerkstelling. Wat de contacten met de administratie betreft, vindt de meerderheid van de ondernemingen dat de informatie die de administratie geeft aan hun behoefte voldoet en dat ze binnen een redelijke termijn gegeven wordt. De meerderheid van de ondernemingen heeft echter kritiek op de eenvormigheid van de antwoorden afhankelijk van de gecontacteerde persoon en op de toelichting van de motivatie achter een administratieve beslissing.

Volgens de ondernemingen is de verbetering van de regelgeving prioritair in het proces van de administratieve vereenvoudiging. Terwijl het opstellen van formulieren die leesbaar, eenvoudig, gemakkelijk in te vullen zijn en waar mogelijk reeds vooraf ingevuld zijn, als belangrijkste concrete maatregel wordt gezien voor de vereenvoudiging.

Resultaten van het onderzoek bij de zelfstandigen

Op basis van enquêtes gericht aan een representatieve steekproef van zelfstandigen, werd een onderzoek gedaan naar de administratieve last die de zelfstandigen in België ervaren. Ook hier kunnen we een opsplitsing maken tussen een kwantitatief luik waarin de kost van de administratieve last aan bod komt en een kwalitatief luik waarin de ervaringen van de zelfstandigen over de kwaliteit van de regelgeving en haar administratie besproken wordt. In een laatste deel worden de resultaten besproken omtrent de prioriteiten die de zelfstandigen geven aan enkele voorstellen over het proces en over de concrete maatregelen ter bevordering van de administratieve vereenvoudiging.

A. De kost van de administratieve formaliteiten

1. Omschrijving

De kost van de administratieve formaliteiten bij de zelfstandigen zijn de tijd en de middelen die de zelfstandige zelf of een externe dienst nodig heeft om te voldoen aan alle administratieve verplichtingen rond de regelgeving inzake fiscaliteit en milieu. De berekening en de definitie van de administratieve lasten bij de zelfstandigen zijn identiek met die van de ondernemingen, met dit verschil dat de administratieve lasten bij de ondernemingen drie domeinen van regelgeving omvatten (tewerkstelling, fiscaliteit en milieu), terwijl ze bij de zelfstandigen gebaseerd zijn op twee domeinen (fiscaliteit en milieu). Dat verschil is logisch aangezien een zelfstandige in dit onderzoek per definitie geen werknemers heeft en dus in principe ook geen administratieve verplichtingen inzake tewerkstelling moet vervullen.

2. De resultaten

a. De totale kost

Tabel 9 bevat de schatting van de totale kost van de administratieve formaliteiten inzake de fiscale en de milieuregelgeving voor alle zelfstandigen in België. Op basis van de resultaten van de enquête worden de administratieve lasten voor de zelfstandigen in het jaar 2000 geraamd op 2,29 miljard euro, of 0,93 % van het bbp. Die totale kost bestaat voor bijna 64 % uit interne kosten en in mindere mate (36 %) uit externe kosten.

TABEL 9 - Totale kost van de administratieve formaliteiten voor de zelfstandigen in 2000

Aantal zelfstandigen	Soort kost	In miljard euro	In % van het bbp
459 744	Totale kost	2,29	0,93 %
	(betrouwbaarheidsinterval) ^a	(1,65 - 2,93)	(0,67 % - 1,19 %)
	Interne kost	1,46	0,59 %
	Externe kost	0,83	0,34 %

a. De cijfers tussen haakjes geven het 90% betrouwbaarheidsinterval weer van de totale kost voor de administratieve formaliteiten. Dit betekent dat er 9 kansen op 10 zijn dat de werkelijke waarde van de kost zich binnen het gegeven interval bevindt.

Als we rekening houden met het groot aantal zelfstandigen in België dat zich in de dienstensector bevindt¹, dan heeft deze sector het grootste aandeel (meer dan 70 %) in de totale administratieve lasten. De zelfstandigen uit de landbouwsector nemen 12 % van de administratieve lasten voor hun rekening, bijna 11 % is voor rekening van de zelfstandigen uit de bouwsector en de zelfstandigen in de industrie ten slotte hebben een aandeel in de totale administratieve kosten van bijna 5 %.

TABEL 10 - Verdeling van de totale kost volgens sector en kostensoort

Sector	Totale kost (in miljard euro)	In % van de totale lasten voor alle activiteitensectoren	Soort kost	In miljard euro
Landbouw, visserij	0,28	12,2 %	Interne kost	0,19
			Externe kost	0,09
Industrie	0,10	4,54 %	Interne kost	0,07
			Externe kost	0,03
Bouwsector	0,25	10,75 %	Interne kost	0,15
			Externe kost	0,10
Diensten	1,66	72,51 %	Interne kost	1,06
			Externe kost	0,60

Uit de verdeling van de totale kost volgens het domein van regelgeving (zie tabel 11) blijkt dat de administratieve lasten die voortkomen uit de regelgeving inzake fiscaliteit het grootste aandeel hebben in de totale kost. Het aandeel van de milieuregelgeving in de totale kost is nog geen 20 %.

TABEL 11 - Verdeling van de totale kost volgens type van regelgeving

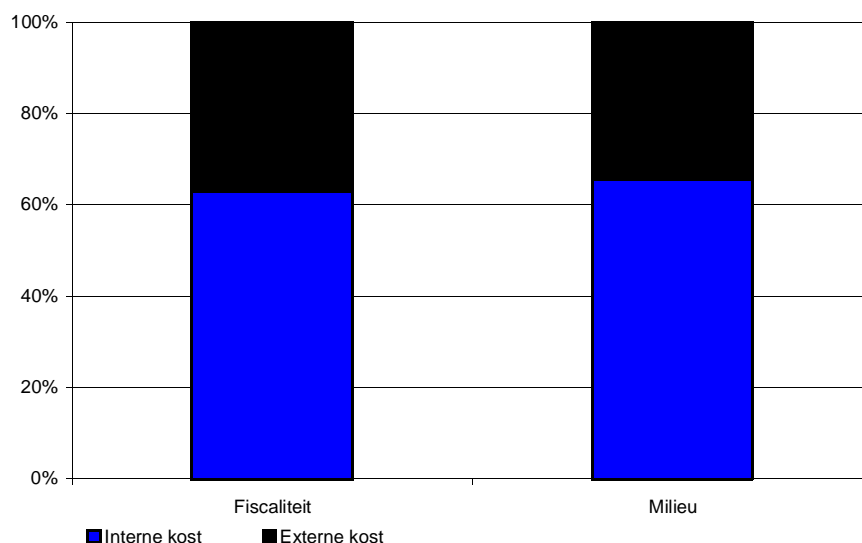
Regelgeving	In % van de totale kost
Fiscaliteit	83 %
Milieu	17 %

De resultaten uit bovenstaande tabel zijn gebaseerd op gemiddelden van de antwoorden uit de steekproef.

Wanneer we een opsplitsing maken van de interne en de externe kosten volgens het domein van regelgeving zoals in figuur 12, dan zien we dat het aandeel van de interne kost in de totale kost merkkelijk groter is dan het aandeel van de externe kost. Die vaststelling geldt zowel voor de fiscale als de milieuregelgeving.

1. 71 % van de totale populatie van zelfstandigen bevindt zich in de dienstensector.

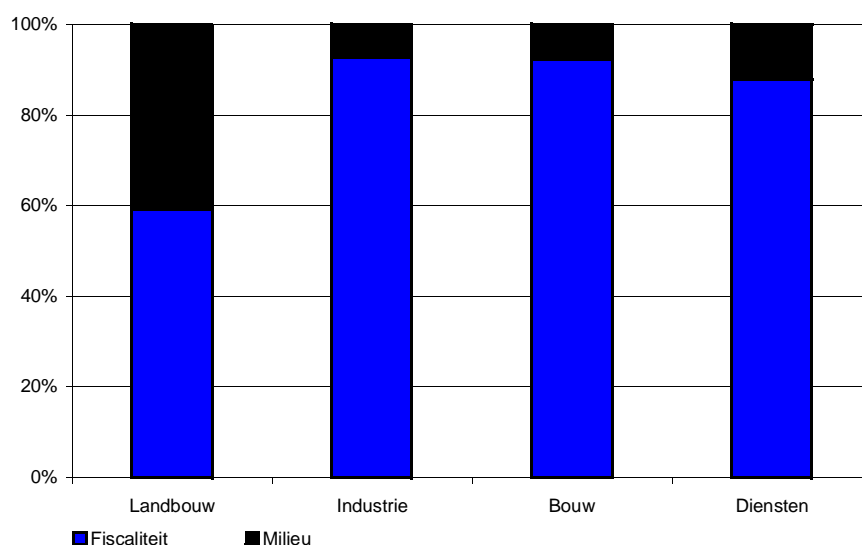
FIGUUR 12 - Verdeling van de interne en de externe kosten volgens regelgeving

De resultaten uit bovenstaande figuur zijn gebaseerd op gemiddelden van de antwoorden uit de steekproef.

De onderstaande figuur toont het relatief belang van de twee domeinen van regelgeving voor elke activiteitensector van de zelfstandigen uit de steekproef. Hieruit blijkt duidelijk dat de administratieve lasten uit de fiscale regelgeving voor alle sectoren groter is dan de administratieve kosten voor het naleven van de milieuwetgeving. In de landbouwsector echter is het aandeel van de milieuwetgeving als oorsprong van administratieve lasten veel groter dan in de andere sectoren, namelijk 40 % tegenover ongeveer 10 % in de andere sectoren.

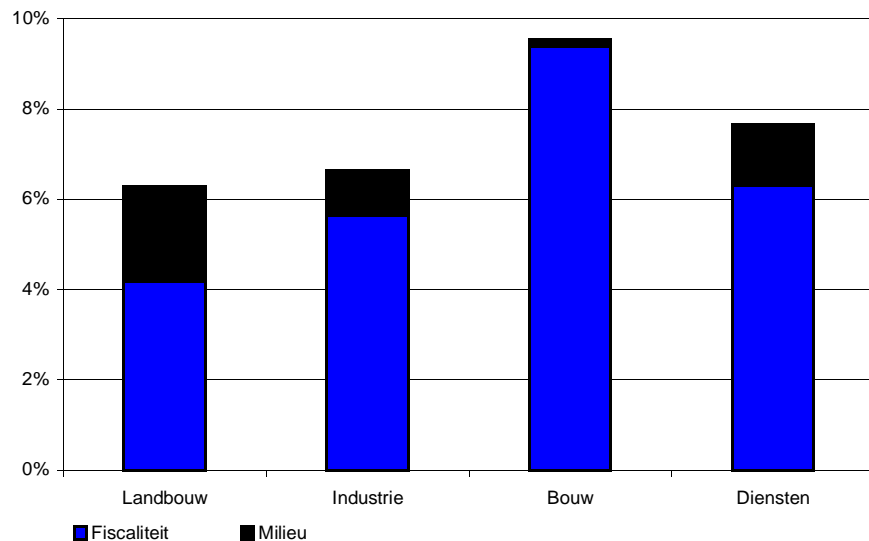
FIGUUR 13 - Verdeling van de totale administratieve lasten volgens regelgeving en activiteitensector

De resultaten uit bovenstaande figuur zijn gebaseerd op gemiddelden van de antwoorden uit de steekproef.

Een zelfstandige uit de bouwsector heeft de hoogste gemiddelde administratieve kosten als ze gemeten worden als een percentage van de omzet (zie figuur 14). Die kosten worden bijna volledig door de fiscale regelgeving gecreëerd. Dat geldt ook voor de andere activiteitensectoren, behalve voor een zelfstandige uit de landbouwsector waar de milieuregelgeving toch ook een belangrijk aandeel neemt in de gemiddelde totale kost als percentage van de omzet.

FIGUUR 14 - Gemiddelde totale kost als % van de omzet - volgens regelgeving en activiteitensector

De resultaten uit bovenstaande figuur zijn gebaseerd op gemiddelden van de antwoorden uit de steekproef.

Voor de ondernemingen hebben we een gemiddelde kost per werknemer berekend en voorgesteld in figuur 3. Die berekening toont aan dat een kleine onderneming een gemiddelde kost per werknemer heeft van ongeveer 7 600 euro. De gemiddelde kost per werknemer bij een onderneming stemt overeen met de gemiddelde totale kost bij de zelfstandigen aangezien de zelfstandigen geen werknemers hebben. Wat de activiteitensector van een zelfstandige ook is, zijn gemiddelde kost is lager dan die van de kleine ondernemingen. De gemiddelde kost voor een zelfstandige varieert immers van 4 477 euro voor de zelfstandigen uit de industrie tot 5 215 euro voor de zelfstandigen uit de bouwsector. De gemiddelde kost voor een zelfstandige uit de landbouwsector of uit de dienstensector bevindt zich hiertussen met respectievelijk 4 519 euro en 5 070 euro.

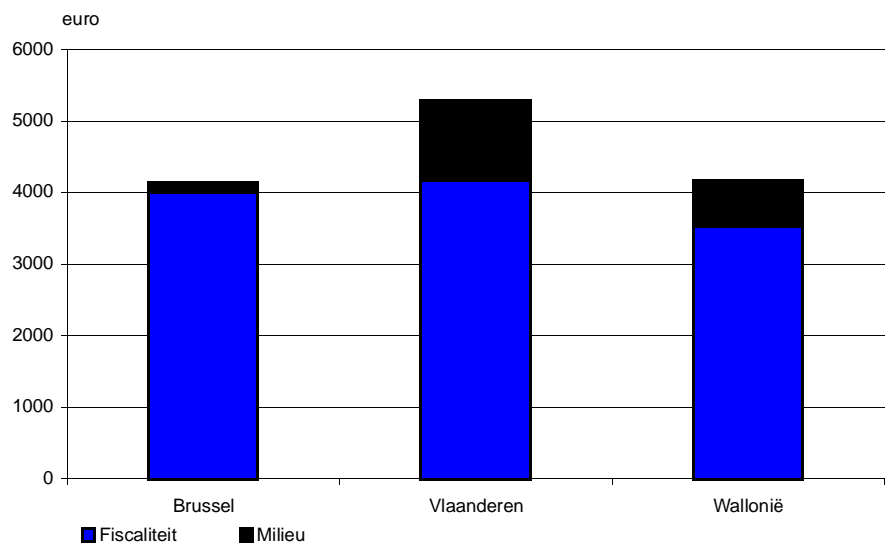
We kunnen de antwoorden van de zelfstandigen ook onderverdelen volgens de drie gewesten in België. Net zoals bij de ondernemingen moet de interpretatie van die resultaten met enige voorzichtigheid gebeuren. Het is namelijk zo dat de verdeling per gewest en volgens het domein van regelgeving soms een vrij klein aantal respondenten kan geven.

De onderstaande grafiek geeft de verdeling van de gemiddelde totale kosten van de administratieve lasten per gewest en het domein van regelgeving. Hieruit blijkt dat een zelfstandige uit het Vlaams Gewest de hoogste gemiddelde totale

kosten heeft. De gemiddelde totale kost voor een Brusselse en Waalse zelfstandige zijn vrij gelijkwaardig.

Voor de drie gewesten geldt dat de gemiddelde totale kosten vooral bepaald worden door de fiscale regelgeving. De zeer lage kost afkomstig uit de milieuregelgeving in het Brussels Gewest is gedeeltelijk te verklaren door het zeer gering aantal zelfstandigen uit de landbouwsector in dat gewest.

FIGUUR 15 - Gemiddelde totale kost (in euro) - volgens regelgeving en per gewest

De resultaten uit bovenstaande figuur zijn gebaseerd op gemiddelden van de antwoorden uit de steekproef.

b. De interne kost

Zoals bij de ondernemingen zijn de interne kosten voor de zelfstandigen de arbeidskost van het aantal uren dat de zelfstandige zelf besteedt aan het voldoen van de administratieve verplichtingen. In tabel 12 zien we de geschatte gemiddelde interne uitgaven gedurende één jaar. In absolute waarde is de gemiddelde interne kost het hoogst voor een zelfstandige uit de dienstensector. Als percentage van de omzet is die echter het hoogst in de bouwsector. Indien we dat percentage opsplitsen volgens het domein van regelgeving, dan blijkt dat de regelgeving inzake fiscaliteit voor alle activiteitensectoren het grootste aandeel heeft in de gemiddelde interne uitgaven als percentage van de omzet. Het valt wel op te merken dat voor een zelfstandige uit de landbouwsector het aandeel van de milieuregelgeving in de interne kost aanzienlijk groter is dan voor een zelfstandige uit de andere sectoren.

TABEL 12 - Gemiddelde interne jaarlijkse uitgaven volgens activiteitensector en regelgeving - in absolute waarde en als % van de omzet

	Landbouw	Industrie	Bouw	Diensten
Gemiddelde interne kost - in euro	3 066	2 940	3 150	3 227
Gemiddelde interne kost - als % van de omzet	4,35 %	4,37 %	6,15 %	4,99 %
- Fiscaliteit	2,67 %	3,68 %	6,07 %	4,22 %
- Milieu	1,68 %	0,69 %	0,08 %	0,77 %

De gegevens uit deze tabel zijn gebaseerd op gemiddelden van de antwoorden uit de steekproef.

c. De externe kost

Zoals reeds gezegd geven de externe kosten een raming van de jaarlijkse uitgaven aan externe diensten die de zelfstandige nodig heeft om aan zijn administratieve verplichtingen te kunnen voldoen. In de onderstaande tabel worden die gemiddelde externe kosten volgens de activiteitensectoren van de zelfstandigen weergegeven. Zowel in absolute waarde als in percentage van de omzet heeft een zelfstandige uit de bouwsector de hoogste externe kosten. Wanneer we dieper ingaan op het domein van de regelgeving dan blijkt dat de fiscale regelgeving het grootste aandeel heeft in de externe kosten als percentage van de omzet voor alle activiteitensectoren.

TABEL 13 - Gemiddelde externe jaarlijkse uitgaven volgens activiteitensector en regelgeving - in absolute waarde en als % van de omzet

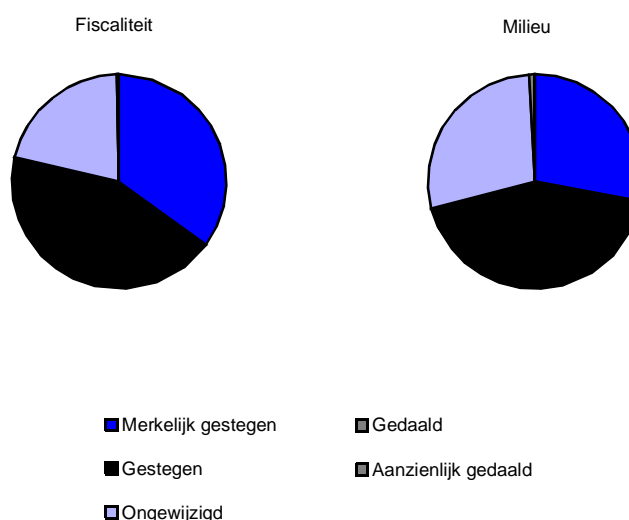
	Landbouw	Industrie	Bouw	Diensten
Gemiddelde externe kost - in euro	1 453	1 537	2 065	1 843
Gemiddelde externe kost - als % van de omzet	1,93 %	2,24 %	3,38 %	2,65 %
- Fiscaliteit	1,52 %	1,95 %	3,32 %	2,09 %
- Milieu	0,41 %	0,29 %	0,06 %	0,56 %

De gegevens uit deze tabel zijn gebaseerd op gemiddelden van de antwoorden uit de steekproef.

d. Evolutie van de totale kosten

Ook de zelfstandigen werden in de enquête gevraagd naar hun mening over de evolutie van de administratieve lasten in de loop van de jaren 1999 en 2000. Nagenoeg geen enkele zelfstandige uit de steekproef is van mening dat de administratieve lasten gedaald zijn gedurende die twee jaar. Voor elk domein van regelgeving en in elke activiteitensector hebben de zelfstandigen het gevoel dat de administratieve lasten ongewijzigd of niet gedaald zijn tijdens deze twee jaren.

FIGUUR 16 - Mening over het verloop van de administratieve kosten in 1999 en 2000 - volgens het domein van regelgeving

Indien we geen rekening houden met de antwoordmogelijkheid “geen antwoord” dan stellen we vast dat de zelfstandigen vooral een stijging in de fiscale regelgeving ervaren (79 % van de zelfstandigen). Dat geldt voor elke activiteitensector maar vooral in de landbouwsector wordt een (merkelijke) stijging van de administratieve lasten door de fiscale regelgeving ervaren (87 %). Uit een verdere vergelijking tussen de activiteitensectoren blijkt dat het percentage zelfstandigen dat vindt dat de administratieve kosten (merkelijk) gestegen zijn, het laagst is in de industrie, voor alle domeinen van regelgeving.

We kunnen de evolutie van de administratieve lasten zoals de zelfstandigen ze ervaren ook uitsplitsen volgens de drie gewesten.

TABEL 14 - Het verloop van de administratieve kosten gedurende 1999 en 2000 - volgens regelgeving en per gewest

	Fiscaliteit			Milieu		
	Brussel	Vlaanderen	Wallonië	Brussel	Vlaanderen	Wallonië
Merkelijk gestegen	9 %	43 %	23 %	18 %	17 %	52 %
Gestegen	64 %	41 %	46 %	64 %	45 %	35 %
Ongewijzigd	27 %	16 %	30 %	18 %	37 %	13 %
Gedaald	0 %	0 %	1 %	0 %	1 %	0 %
Aanzienlijk gedaald	0 %	0 %	1 %	0 %	0 %	0 %

Opmerking: er werd geen rekening gehouden met de antwoordmogelijkheid “geen antwoord” bij de berekening van deze percentages.

In alle gewesten en voor de twee domeinen van regelgeving ervaren de zelfstandigen een stijging van de administratieve lasten. Toch zijn er enkele belangrijke verschillen vast te stellen wat het percentage zelfstandigen betreft dat een (merkelijke) stijging ondervindt volgens het domein van regelgeving en het gewest.

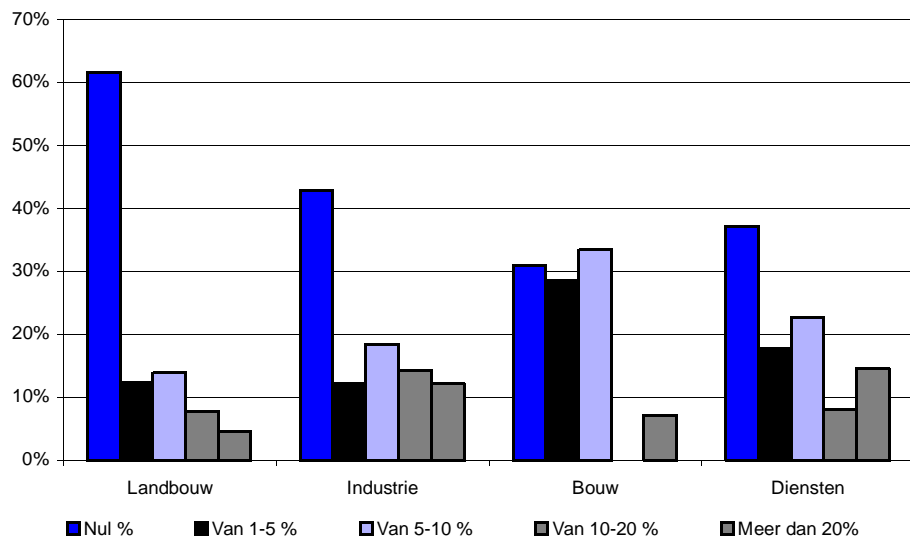
Zoals bij de ondernemingen zijn het vooral de Waalse en Brusselse zelfstandigen die een stijging ervaren van de administratieve lasten die volgen uit de milieuregelgeving. Dat verschil tussen de gewesten kan verklaard worden door het feit dat de milieuregelgeving vooral bepaald wordt vanuit de gewesten.

Anderzijds ondervond 84 % van de Vlaamse zelfstandigen een (merkelijke) stijging van de administratieve kosten vanuit de fiscale regelgeving. In Brussel en Wallonië deelden respectievelijk 73 % en 68 % van de zelfstandigen die mening.

e. Verwacht effect van het elektronisch verkeer

Ook aan de zelfstandigen werd de vraag gesteld hoeveel zij denken te kunnen besparen indien zij al hun uitwisselingen met de overheid via elektronisch verkeer (e-mail, internet) zouden kunnen verrichten. Zij konden een antwoordmogelijkheid aankruisen gaande van nul procent besparen tot meer dan 20 procent besparen.

FIGUUR 17 - Besparing indien alle uitwisselingen met de administratie via elektronisch verkeer verlopen - volgens activiteitensector

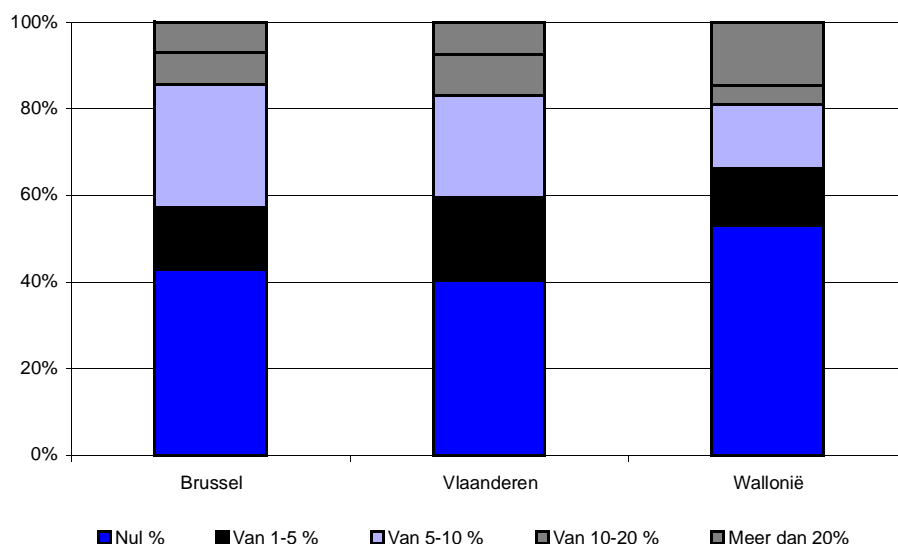

Opmerking: er werd geen rekening gehouden met de antwoordmogelijkheid "geen antwoord" bij de berekening van deze percentages.

Uit bovenstaande grafiek kunnen we afleiden dat de zelfstandigen, net zoals de kleine ondernemingen, weinig vertrouwen hebben in uitwisselingen via elektronisch verkeer als kostenbesparing. Er is een duidelijk verschil vast te stellen in die afkerigheid tussen de verschillende activiteitensectoren. Meer dan 60 % van de zelfstandige landbouwers is ervan overtuigd niets te kunnen besparen via elektronisch verkeer. De zelfstandigen uit de bouwsector en uit de dienstensector staan echter veel positiever tegenover het elektronisch verkeer (respectievelijk 31 % en 37 % van de zelfstandigen denkt niets te kunnen besparen).

Uit een vergelijking tussen de gewesten over de verwachte kostenbesparing door het elektronisch verkeer, blijkt dat meer dan de helft van de Waalse zelfstandigen niet gelooft in een besparing van de kosten. Dit in tegenstelling tot Brussel en Vlaanderen waar (bijna) 60 % van de zelfstandigen in een besparing van de kosten gelooft dankzij het elektronisch verkeer.

FIGUUR 18 - Besparing indien alle uitwisselingen met de administratie via elektronisch verkeer verlopen - per gewest

Opmerking: er werd geen rekening gehouden met de antwoordmogelijkheid "geen antwoord" bij de berekening van deze percentages.

B. De kwaliteit van de regelgeving

1. Omschrijving

De kwaliteit van de regelgeving wordt op dezelfde manier geëvalueerd voor de zelfstandigen als voor de ondernemingen. De zelfstandigen moeten dus een keuze maken gaande van "volledig akkoord" tot "volkomen oneens" voor de volgende stellingen:

- * de regelgevingen worden u meegedeeld voordat ze worden goedgekeurd;
- * ze zijn gemakkelijk te begrijpen;
- * hun doelstellingen zijn duidelijk;
- * ze zijn voldoende aangepast aan alle omstandigheden;
- * ze worden u tijdig genoeg meegedeeld opdat ze nageleefd kunnen worden;
- * ze vertonen een goede onderlinge samenhang;
- * ze gaan gepaard met adequate en duidelijke informatie.

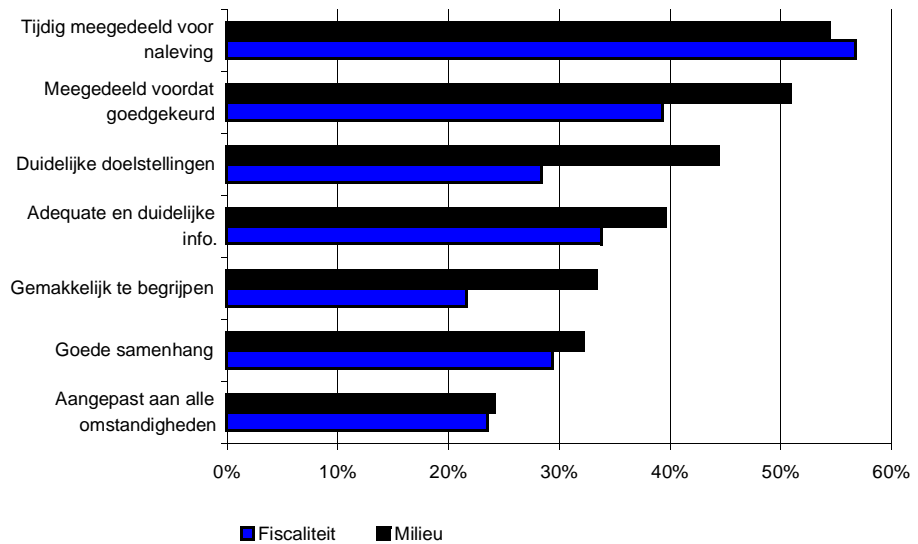
2. De resultaten

Wat hun activiteitssector ook is, de zelfstandigen zijn, net zoals de ondernemingen, relatief tevreden over de informatie waarmee de regelgevingen gepaard gaan. Zowel voor de fiscale als de milieuregelgeving zijn de zelfstandigen het erover eens dat ze tijdig genoeg meegedeeld worden opdat ze nageleefd kunnen worden en dat de regelgevingen meegedeeld worden voor ze goedgekeurd worden. De ondernemingen vinden dat de regelgevingen met minder adequate en duidelijke informatie gepaard gaan. Voor de milieuregelgeving zijn de zelfstandigen relatief tevreden over de duidelijkheid van haar doelstellingen.

De voornaamste kritiek van de zelfstandigen heeft betrekking op de flexibiliteit van de regelgeving. Bovendien vinden ze dat de fiscale regelgeving moeilijk te begrijpen is, geen duidelijke doelstellingen heeft en dat een goede onderlinge samenhang ontbreekt. Net zoals de ondernemingen hebben de zelfstandigen meer kritiek op de fiscale regelgeving dan op de milieuregelgeving.

Hoewel de zelfstandigen uit de verschillende activiteitensectoren dezelfde visie hebben op de kwaliteit van de regelgeving, zijn er wel verschillen in de intensiteit waarop ze kritisch zijn. Zo hebben de zelfstandigen uit de dienstensector het meest kritiek op alle bestudeerde aspecten rond de fiscale regelgeving. De regelgeving inzake milieu wordt vooral bekritiseerd door de zelfstandigen uit de landbouwsector.

FIGUUR 19 - De kwaliteit van de regelgeving volgens domein - als % van de zelfstandigen dat (eerder) akkoord gaat met de stelling

Opmerking: Deze percentages geven de som van de percentages zelfstandigen die eerder akkoord gaan met en het volkomen eens zijn over de stelling. Er werd geen rekening gehouden met de antwoordmogelijkheid "geen antwoord" bij de berekening van deze percentages.

C. De kwaliteit van de administratie

1. Omschrijving

Zoals de ondernemingen werden ook de zelfstandigen gevraagd naar hun mening over de kwaliteit van het contact met de administratie inzake de fiscale en de milieuregelgeving. Concreet kunnen zij hun standpunt duidelijk maken door een vakje aan te kruisen gaande van “volledig akkoord” tot “volkomen oneens” voor de volgende stellingen:

- * het is gemakkelijk te weten tot welke dienst men zich moet wenden;
- * het is gemakkelijk om in contact te treden met de bevoegde diensten;
- * de administratie geeft nauwkeurige antwoorden;
- * de administratieve beslissingen zijn duidelijk gemotiveerd;
- * de administratie antwoordt binnen een redelijke termijn;
- * de antwoorden zijn steeds dezelfde, wie er ook gecontacteerd wordt;
- * de verkregen antwoorden beantwoorden aan uw behoeften.

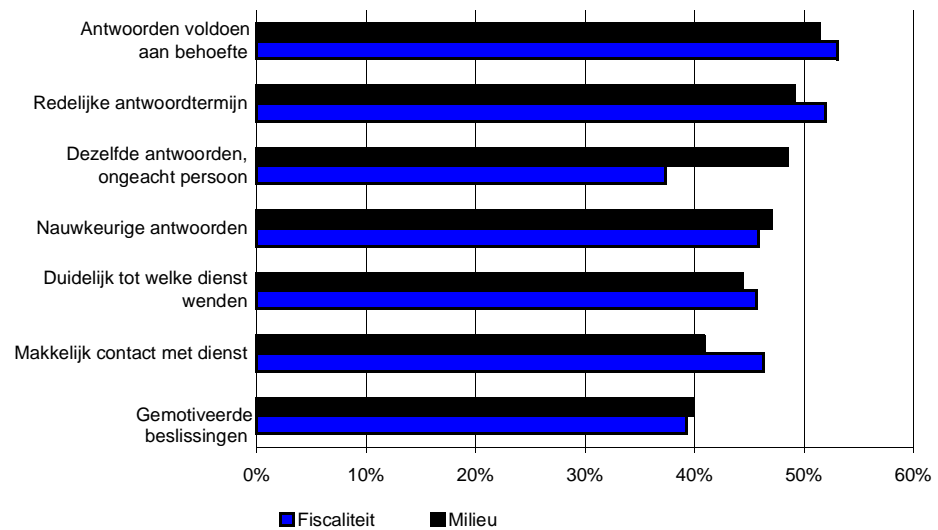
2. De resultaten

Zoals bij de ondernemingen lijken de zelfstandigen meer tevreden over de kwaliteit van de administratie dan over de kwaliteit van de regelgeving. Wat ook het domein van de regelgeving is, de zelfstandigen vinden dat de verkregen antwoorden aan hun behoeften voldoen en dat ze binnen een redelijke termijn gegeven worden.

Hun voornaamste kritieken hebben betrekking op het feit dat de administratieve beslissingen niet steeds duidelijk gemotiveerd zijn en dat de antwoorden afhankelijk zijn van de gecontacteerde persoon uit de administratie. Die laatste kritiek wordt vooral geuit voor fiscaliteit.

Opnieuw zijn de zelfstandigen uit de dienstensector het meest ontevreden over het contact met de administratie in alle aspecten die hier bekeken worden. De milieuadministratie krijgt vooral kritiek van de zelfstandigen uit de landbouwsector.

FIGUUR 20 - De kwaliteit van de administratie rond de regelgeving volgens domein - als % van de zelfstandigen dat (eerder) akkoord gaat met de stelling

Opmerking: Deze percentages geven de som van de percentages zelfstandigen die eerder akkoord gaan met en het volkomen eens zijn over de stelling. Er werd geen rekening gehouden met de antwoordmogelijkheid "geen antwoord" bij de berekening van deze percentages.

D. Prioriteiten in het proces en in de concrete maatregelen rond administratieve vereenvoudiging

1. Omschrijving

Net zoals bij de enquête voor de ondernemingen, wordt bij de zelfstandigen in de enquête gepeild naar de acties die zij prioritair vinden voor het proces van administratieve vereenvoudiging en voor de praktische uitwerking ervan. Concreet werd aan de zelfstandigen gevraagd om vijf voorstellen van elk van die twee domeinen te ordenen volgens belangrijkheid. Die voorstellen zijn dezelfde las bij de ondernemingen.

2. De resultaten

a. Prioriteiten in het proces van administratieve vereenvoudiging

Ongeacht het gewest en met uitzondering van de bouwsector, hechten de zelfstandigen het meest belang aan de verbetering van de regelgevingen. Die maatregel was ook al prioritair bij de ondernemingen.

De zelfstandigen uit de bouwsector daarentegen hechten in de eerste plaats belang aan de verbetering van de informatieverstrekking, namelijk een volledige,

gerichte, gestructureerde, leesbare en tijdige informatie. Bij de andere activiteitensectoren komt die maatregel op de tweede plaats.

TABEL 15 - % van zelfstandigen dat de stelling prioritair vindt in het proces van administratieve vereenvoudiging - volgens activiteitensector

	Landbouw	Industrie	Bouw	Diensten
Verbetering van de wetgeving	44 %	46 %	30 %	56 %
Verbetering informatieverstrekking door administratieve diensten	22 %	20 %	35 %	19 %
Mogelijkheid tot rechtstreeks contact met ambtenaren verruimen	16 %	14 %	15 %	13 %
Verkorten van doorloop- en antwoordtermijnen	10 %	9 %	7 %	8 %
Duidelijk gemotiveerde beslissingen	8 %	11 %	13 %	4 %

Wat de activiteitensector ook is, de derde prioriteit voor de zelfstandigen in het proces van administratieve vereenvoudiging is meer rechtstreeks contact met de ambtenaren. De zelfstandigen uit de landbouw- en de dienstensector, vinden het vervolgens belangrijk dat de doorlooptermijnen van dossiers en de antwoordtermijnen verkort worden. De zelfstandigen uit de bouwsector en de industrie hechten meer belang aan administratieve beslissingen die duidelijker gemotiveerd zijn.

Op regionaal niveau valt nog te noteren dat de Waalse zelfstandigen het verruimen van het rechtstreeks contact met de administratie op de tweede plaats zet. In Vlaanderen en Brussel is dat het verbeteren van de informatieverstrekking.

b. Prioriteiten in de concrete maatregelen rond administratieve vereenvoudiging

De concrete maatregel die de zelfstandigen uit alle activiteitensectoren prioritair vinden, is het ontwikkelen van formulieren die leesbaar, eenvoudig, gemakkelijk in te vullen zijn en waar mogelijk reeds vooraf ingevuld zijn door de administratie. Die maatregel is dus voor iedereen de belangrijkste maar vooral voor de zelfstandigen uit de landbouwsector, waar maar liefst meer dan 60 % die maatregel prioritair vindt.

Op de tweede plaats hechten de zelfstandigen belang aan de creatie van fysieke loketten; dat geldt niet bij de zelfstandigen uit de dienstensector. Die laatste verkiezen de creatie van een unieke interne-toegangspoort en de mogelijkheid tot interactieve communicatie. Dat internetgebruik wordt helemaal niet als prioritair ervaren door de zelfstandigen uit de landbouwsector en de industrie (respectievelijk 8 % en 6 %).

Op regionaal niveau onderscheiden de Brusselse zelfstandigen zich van de Vlaamse en de Waalse zelfstandigen. Hun prioriteit is niet, zoals de Vlaamse en Waalse zelfstandigen, de vooraf ingevulde formulieren, maar wel de creatie van een unieke toegangspoort en interactieve communicatie.

TABEL 16 - % van zelfstandigen dat de stelling prioritair vindt in de concrete maatregelen rond administratieve vereenvoudiging - volgens activiteitensector

	Landbouw	Industrie	Bouw	Diensten
Creatie van fysieke loketten als ondersteuning bij het vervullen van administratieve verplichtingen	12 %	30 %	22 %	13 %
Leesbare, eenvoudige, makkelijk in te vullen formulieren en daar waar mogelijk reeds vooraf ingevuld door overheidsdienst	64 %	44 %	42 %	49 %
Unieke internettoegangspoort tot alle administratieve verplichtingen en interactieve communicatie	8 %	6 %	19 %	19 %
Unieke inzameling van gegevens	12 %	12 %	12 %	13 %
Elektronische archivering van allerlei documenten	5 %	8 %	5 %	5 %

E. Besluit

Op basis van de enquêtes wordt de kost van de administratieve lasten die op de Belgische zelfstandigen wogen gedurende het jaar 2000 geraamd op 2,29 miljard euro of 0,93 % van het bbp. Het grootste deel hiervan is voor rekening van de zelfstandigen uit de dienstensector. Uit een vergelijking tussen de fiscale en de milieuregelgeving, blijkt dat de regelgeving inzake fiscaliteit het grootste deel van de totale administratieve lasten bij de zelfstandigen veroorzaakt, wat ook het gewest of de activiteitensector is. Op regionaal niveau, lijken de Vlaamse zelfstandigen de hoogste gemiddelde administratieve kosten te ervaren. Indien we de gemiddelde kost in absolute waarde (in duizend euro) vergelijken volgens de activiteitensector van een zelfstandige, dan blijkt dat een zelfstandige uit de bouwsector de hoogste gemiddelde kost heeft. Een zelfstandige uit de industrie ervaart de laagste gemiddelde kost.

Wat de activiteitensector, het gewest of de regelgeving ook is, de overgrote meerderheid van de zelfstandigen vindt dat de administratieve lasten (merkelijk) gestegen zijn in de loop van 1999 en 2000. De meerderheid van de zelfstandigen verwacht een daling van de administratieve kosten indien zij al hun uitwisselingen via elektronisch verkeer zouden kunnen laten verlopen. Een uitzondering hierop zijn de zelfstandigen uit de landbouwsector waar meer dan 60 % denkt niets te zullen besparen via elektronisch verkeer. Ook de Waalse zelfstandigen geloven minder in een kostenbesparing dan de zelfstandigen uit Vlaanderen en Brussel.

Net zoals de ondernemingen lijken de zelfstandigen meer tevreden over de kwaliteit van de administratie dan over de kwaliteit van de regelgeving op zich. In verband met de regelgeving zijn de zelfstandigen vooral tevreden over het tijdig meedelen van de regelgeving. Hun voornaamste kritiek gaat echter, net zoals bij de ondernemingen, naar het feit dat de regelgevingen onvoldoende aangepast zijn aan alle omstandigheden. In het algemeen krijgt de milieuregelgeving minder kritiek van de zelfstandigen dan de fiscale regelgeving.

Wat de contacten met de administratie betreft, zijn de zelfstandigen vooral tevreden over de informatie die de administratie geeft, aangezien ze voldoet aan hun behoeften en binnen een redelijke termijn wordt gegeven. De voornaamste kritieken hebben betrekking op het feit dat de administratieve beslissingen niet steeds duidelijk gemotiveerd zijn en, vooral inzake fiscaliteit, dat de antwoorden afhan-

kelijk zijn van de gecontacteerde persoon binnen de administratie. Die vaststellingen stemmen overeen met die bij de ondernemingen.

Ongeacht het gewest en met uitzondering van de bouwsector is de verbetering van de wetgeving prioritair voor de zelfstandigen in het proces van administratieve vereenvoudiging. De zelfstandigen uit de bouwsector hechten in de eerste plaats belang aan het verbeteren van de informatieverstrekking door de administratieve diensten. De concrete maatregel rond administratieve vereenvoudiging die de zelfstandigen uit alle activiteitensectoren prioritair vinden, is het ontwikkelen van formulieren die leesbaar, eenvoudig, gemakkelijk in te vullen zijn en waar mogelijk reeds ingevuld zijn door de administratie. Opnieuw zijn die vaststellingen identiek aan de prioriteiten die de ondernemingen geven in deze domeinen.

BIJLAGE I Schatting van de totale kost, inclusief de afschrijvingen

In de enquête is er een vraag opgenomen rond het bedrag van de maandelijkse afschrijvingen aan computermateriaal en software die nodig zijn voor de onderneming of de zelfstandige om te voldoen aan de administratieve lasten inzake één van de bestudeerde domeinen.

De schattingen in de onderstaande tabel geven de totale kost, inclusief het bedrag van die afschrijvingen. De totale kost van de administratieve lasten in 2000 inclusief de afschrijvingen van het computermateriaal en software bedraagt 7,06 miljard euro of 2,9 % van het bbp. Dezelfde kost bedraagt voor de zelfstandigen 2,53 miljard euro of 1,0 % van het bbp.

TABEL 17 - Totale kost van de administratieve lasten, inclusief de afschrijvingen in 2000

	In miljard euro	In % van het bbp
Ondernemingen		
Totale kost	7,06	2,9 %
Interne kost	3,36	1,4 %
Externe kost	2,92	1,2 %
Afschrijvingen	0,77	0,3 %
Zelfstandigen		
Totale kost	2,53	1,0 %
Interne kost	1,46	0,6 %
Externe kost	0,83	0,3 %
Afschrijvingen	0,24	0,1 %

BIJLAGE II Schattingsmethode

De totale kost van de administratieve lasten zijn alle middelen, uitgedrukt in euro, die de ondernemingen en de zelfstandigen besteden opdat ze kunnen voldoen aan de administratieve vereisten inzake fiscaliteit, milieu en tewerkstelling (dat laatste enkel voor de ondernemingen). Concreet is die totale kost de som van de interne en externe kost voor deze domeinen van regelgeving. In bijlage II wordt er ook een berekening gemaakt van de totale kost gedefinieerd als de som van de interne kost, de externe kost en de afschrijvingen van computers en software die nodig zijn om te voldoen aan de administratieve formaliteiten voor de regelgeving.

De interne kost is de arbeidskost van het aantal uren dat binnen het bedrijf of door de zelfstandige besteed wordt aan het invullen van formulieren. De externe kost omvat de uitgaven gedurende één jaar aan externe diensten nodig om de regelgeving na te komen.

De berekening van de totale kost voor de totale populatie van ondernemingen en zelfstandigen gebeurt in verschillende stappen. Eerst worden de interne en de externe kosten per domein van regelgeving en per klasse opgeteld. Vervolgens worden de totale kosten per klasse voor de verschillende domeinen opgeteld (de som van drie domeinen bij de ondernemingen en de som van twee domeinen bij de zelfstandigen). Die totale kost per klasse wordt dan gebruikt voor de extrapolatie naar de totale populatie van ondernemingen en zelfstandigen. Hierbij wordt rekening gehouden met het aantal ondernemingen of zelfstandigen in elke klasse volgens de onderstaande tabellen.

In deze studie bestaan “de ondernemingen” uit alle ondernemingen en zelfstandigen zodra ze één werknemer in dienst hebben. De stratificatie van de ondernemingen gebeurt hier volgens ondernemingsgrootte en sector.

TABEL 18 - Aantal ondernemingen in België in december 2000

Ondernemingstype	Klasse	Aantal ondernemingen
Verwerkende nijverheid, 1-9 werknemers	S ₁₁	16 275
Verwerkende nijverheid, 10-249 werknemers	S ₂₁	6 814
Verwerkende nijverheid, > 249 werknemers	S ₃₁	255
Diensten, 1-9 werknemers	S ₁₂	161 227
Diensten, 10-249 werknemers	S ₂₂	20 600
Diensten, > 249 werknemers	S ₃₂	296
Totaal		205 467

Bron: Nationaal Instituut voor Statistiek.

De “zelfstandigen” omvatten enkel de zelfstandigen zonder personeel en zij die zelfstandig zijn in hoofdberoep. Die populatie wordt onderverdeeld volgens de NACE-BEL-code.

TABEL 19 - Aantal zelfstandigen volgens NACE-code¹ in België in december 2000

Type zelfstandige	Klasse	Aantal zelfstandigen
Landbouw - NACE-groep A, B en C	S ₉₁	61 826
Industrie - NACE-groep D, E	S ₉₂	23 222
Bouwnijverheid - NACE-groep F	S ₉₃	47 188
Diensten - NACE-groep G, H, I, J, K, M, N en O	S ₉₄	327 508
Totaal		459 744

Bron: Nationaal Instituut voor Statistiek.

Het globaal antwoordpercentage op de enquêtes is 15,3 % voor de ondernemingen en 7,5 % voor de zelfstandigen. De resultaten van de enquête lijken echter statistisch significant zoals blijkt uit onderstaande tabel die de betrouwbaarheidsintervallen weergeeft (betrouwbaarheidsinterval van 10 %).

TABEL 20 - Schatting van de totale kost en het betrouwbaarheidsinterval per klasse - in euro

Klasse	Geschatte gemiddelde totale kost	Betrouwbaarheidsinterval
Ondernemingen		
Industrie - kleine	191 276 910	125 703 506 - 256 850 314
Industrie - middelgrote	307 064 364	207 357 932 - 406 770 796
Industrie - grote	137 410 055	66 156 962 - 208 663 149
Diensten - kleine	4 159 870 744	1 402 878 213 - 6 916 863 275
Diensten - middelgrote	1 361 040 880	815 870 793 - 1 906 210 967
Diensten - grote	124 235 272	65 384 089 - 183 086 455
Totaal	6 280 898 226	2 683 351 495 - 9 878 444 956
Zelfstandigen		
Landbouw	279 419 269	186 473 134 - 372 365 403
Industrie	103 971 956	71 864 612 - 136 079 300
Bouw	246 090 592	173 546 758 - 318 634 426
Diensten	1 660 300 807	1 219 909 434 - 2 100 692 180
Totaal	2 289 782 624	1 651 793 938 - 2 927 771 310

1. A= landbouw, jacht en bosbouw, B= visserij, C= winning van delfstoffen, D= industrie, E= productie en distributie van elektriciteit, gas en water, F= bouwnijverheid, G= groot- en kleinhandel, reparatie van auto's en huishoudelijke artikelen, H= hotels en restaurants, I= vervoer, opslag en communicatie, J= financiële instellingen, K= onroerende goederen, verhuur en diensten aan bedrijven, M= onderwijs, N= gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening, O= gemeenschapsvoorzieningen, sociaal-culturele en persoonlijke diensten.

BIJLAGE III De vragenlijst gericht aan de ondernemingen over de administratieve lasten inzake fiscaliteit

«DENOMINATION_1»
«DENOMINATION_2»
«RUE_ET_NUM» «BOITE_POSTALE»
«CODE_POSTAL» «LOCALITE»

Nationale enquête over de kosten bij de toepassing van de fiscale regelgeving

Via deze enquête willen we een evaluatie maken van de administratieve lasten die op de Belgische ondernemingen en de zelfstandigen wogen **gedurende het jaar 2000**.

De resultaten van deze enquête zullen gebruikt worden om het proces van administratieve vereenvoudiging in ons land te versnellen.

Aangezien slechts een gering aantal ondernemingen gevraagd werd deel te nemen aan deze enquête, zijn uw antwoorden van zeer groot belang voor de geldigheid van de resultaten.

U heeft de **keuze** om te antwoorden:

- ofwel elektronisch via het volgende adres:

«URL»

In dit geval moet u de User id en het password ingeven dat u hieronder vindt:

«URL»	
User Id	«LoginName»
Password	«PassWord»

- ofwel via de post met de hierbij gevoegde enveloppe (port betaald door bestemming).

Bedankt dat u de tijd neemt om deze vragenlijst te beantwoorden. In de meeste gevallen zal het invullen ervan op de elektronische manier ongeveer 20 minuten duren en via de enquête op papier ongeveer 30 minuten. De uiterste datum waarop de enquête ons moet bereiken is **15 juni 2001**. Uw antwoorden worden **strikt vertrouwelijk** behandeld en zullen **enkel gebruikt worden in het kader van deze enquête**.

Met dank voor uw medewerking.

«URL»

Login Id

«LoginName»

Password

«PassWord»

HOE DEZE ENQUETE INVULLEN?

Deze enquête gaat over de kosten die de toepassing van de **fiscale regelgeving** voor uw onderneming meebrengt.

1. Wat wordt bedoeld met de administratieve lasten in het kader van de fiscale regelgeving?

Met de administratieve lasten in het kader van fiscale regelgeving bedoelen wij de administratieve verplichtingen die betrekking hebben op de fiscale situatie van de onderneming, namelijk

- de BTW (aangifte, listings,...),
- de vennootschapsbelasting (aangifte, afschrijvingstabellen, aanvraag voor investeringsaftrek,...),
- de personenbelasting voor de zelfstandigen (aangifte, bijlagen,...), de voorafbetalingen,
- de onroerende voorheffing en de roerende voorheffing op dividenden en obligatieleningen (aangifte, zegelrecht, licenties, vergunningen, patenten,...),
- de belasting op kapitaalbreng,
- de douanerechten en de accijnzen,
- de gemeente- en regionale belastingen (belasting op drijfkracht, ...).

2. Welke administratieve kosten moeten in rekening gebracht worden?

De administratieve kosten zijn de kosten verbonden aan de procedures en formaliteiten waarmee uw onderneming zichzelf of een externe dienst belast om de fiscale regelgeving na te leven. Ze omvatten zowel de tijd als de middelen die het personeel of de externe experts nodig hebben om de regelgevingen te begrijpen, de inlichtingen te verzamelen, te verwerken, voor te stellen of te bewaren alsook voor het invullen van de formulieren die de administratie vereist.

De betaling van de belastingen mag dus niet gezien worden als een administratieve kost voor de toepassing van de fiscale wetgeving.

Wij vragen u de impact te evalueren die alle fiscale regelgevingen samen op uw onderneming hebben, ongeacht de oorsprong ervan (lokaal, provinciaal, regionaal, nationaal of internationaal).

3. Wie moet deze vragenlijst invullen?

Indien uw onderneming deel uitmaakt van een groep, een holding of meer dan één instelling in België omvat, beantwoord de vragen dan met het oog op de totaliteit van de groep, de holding of de instellingen. In het geval dat uw onderneming deel uitmaakt van een internationale groep of ook instellingen of fabrieken in andere landen bezit, antwoord dan alleen voor de administratieve lasten in België.

«URL»

Login Id

«LoginName»

Password

«PassWord»

DEEL A: IDENTIFICATIEFICHE VAN DE ONDERNEMING

A1. Wat is de voornaamste activiteitssector van de onderneming?

- Industrie (NACE-BEL afdeling15-37)
- Andere sector

A2. Hoeveel personen zijn er in dienst in december van het jaar 2000?

Totaal:

A3. Hoelang bestaat de onderneming al?

- minder dan 2 jaar
- 2 tot 5 jaar
- meer dan 5 jaar

A4. Wat is de omzet, exclusief BTW, van het jongste werkjaar (jaar 2000)? (bedrag in Belgische frank opgeven)

Omzet:

A5. Wat is het juridisch statuut van uw onderneming? (slechts 1 vakje aankruisen)

- Vennootschap (NV, BVBA, CV, ...)
- Eenpersoonsvennootschap (EBVBA) of zelfstandige
- Vereniging Zonder Winstoogmerk (VZW)
- Andere

A6. Hoeveel exploitatiezetels heeft uw onderneming in België?

Aantal:

A7. Beschikt uw onderneming over een Internet aansluiting?

- Ja
- Nee

«URL»

Login Id

«LoginName»

Password

«PassWord»

**DEEL B: ADMINISTRATIEVE LASTEN VERBONDEN AAN FISCALE
REGELGEVINGEN VOOR HET JAAR 2000**

B1. Hoeveel uren hebben het personeel en de directie van uw onderneming gemiddeld per maand nodig om te voldoen aan de administratie rond fiscale regelgeving?

(Evalueer zo juist mogelijk het gemiddelde in uren per maand, rekening houdend met zeer drukke en zeer kalme maanden.)

Gemiddeld aantal uren per maand: _____

B2. Wat is de maandelijkse kost van deze uren die het personeel en de directie wijden aan het nakomen van de regelgeving op gebied van fiscaliteit?

Maandelijkse kost: _____

B3. Hoeveel geeft de onderneming gemiddeld per maand uit aan het afschrijven van computers en software nodig voor de administratie rond de fiscale regelgeving?

Maandelijkse uitgaven: _____

B4. Hoeveel betaalt uw onderneming gemiddeld per maand aan externe diensten om de fiscale regelgeving na te komen?

(Geef een zo nauwkeurig mogelijke raming van de gemiddelde maandelijkse uitgaven. Sluit in uw raming alle uitgaven in voor het gebruik van diensten die geen deel uitmaken van de onderneming zoals die van boekhouders, advocaten of consultants, aankoop van informatieve publicaties rond het onderwerp, nodig om de regelgeving na te leven.)

Gemiddelde maandelijkse uitgaven: _____

B5. Hoe groot is volgens u het aandeel van de administratieve lasten inzake fiscaliteit in het totaal van administratieve lasten die uw onderneming ervaart?

(Gelieve uw antwoord in een percentage van de totale administratieve lasten uit te drukken.)

%: _____

«URL»

Login Id

«LoginName»

Password

«PassWord»

DEEL C: KWALITEIT VAN DE FISCALE REGELGEVING EN VAN HUN TOEPASSING

C1. Als we de fiscale regelgevingen beschouwen, bent u het eens met de volgende uitspraken? (slechts 1 vakje per regel aankruisen)

	Volkomen eens	Min of meer eens	Eerder niet akkoord	Volkomen oneens	Geen mening
1. Ze worden u meegedeeld voordat ze worden goedgekeurd.	☐	☐	☐	☐	☐
2. Ze zijn gemakkelijk te begrijpen.	☐	☐	☐	☐	☐
3. Hun doelstellingen zijn duidelijk.	☐	☐	☐	☐	☐
4. Ze zijn voldoende aangepast aan alle omstandigheden.	☐	☐	☐	☐	☐
5. Ze worden u tijdig genoeg meegedeeld opdat ze kunnen nageleefd worden.	☐	☐	☐	☐	☐
6. Ze vertonen een goede onderlinge samenhang.	☐	☐	☐	☐	☐
7. Ze gaan gepaard met adequate en duidelijke informatie.	☐	☐	☐	☐	☐

C2. Wat uw contacten met de Administratie over de regelgevingen inzake fiscaliteit betreft, bent u het eens met volgende uitspraken? (slechts 1 vakje per regel aankruisen)

	Volkomen eens	Min of meer eens	Eerder niet akkoord	Volkomen oneens	Geen mening
1. Het is gemakkelijk te weten tot welke dienst men zich moet wenden.	☐	☐	☐	☐	☐
2. Het is gemakkelijk om in contact te treden met de bevoegde diensten.	☐	☐	☐	☐	☐
3. De Administratie geeft nauwkeurige antwoorden.	☐	☐	☐	☐	☐
4. De administratieve beslissingen zijn duidelijk gemotiveerd.	☐	☐	☐	☐	☐
5. De Administratie antwoordt binnen een redelijke termijn.	☐	☐	☐	☐	☐
6. De antwoorden zijn steeds dezelfde, wie er ook gecontacteerd wordt.	☐	☐	☐	☐	☐
7. De verkregen antwoorden beantwoorden aan uw behoeften.	☐	☐	☐	☐	☐

«URL»

Login Id

«LoginName»

Password

«PassWord»

C3. Hoe zijn volgens u de administratieve kosten voor het naleven van de regelgevingen in de volgende domeinen de afgelopen twee jaar geëvolueerd? (slechts 1 vakje per regel aankruisen)

Domein van regelgeving	Merkelijk gestegen	Gestegen	Ongewijzigd gebleven	Gedaald	Aanzienlijk gedaald	Geen antwoord
Fiscaliteit	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tewerkstelling	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Milieu	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Andere	☐	☐	☐	☐	☐	☐

C4. Hoeveel zou volgens u uw onderneming besparen indien ze in de mogelijkheid zou verkeren al haar uitwisselingen met de publieke administratie via elektronisch verkeer (e-mail, Internet) te verrichten? (slechts 1 vakje aankruisen)

☐ nul	☐ van + 10 tot 20%
☐ van 1 tot 5 %	☐ meer dan 20%
☐ van + 5 tot 10%	☐ geen antwoord

C5. Indien u de prioriteiten rond het proces van administratieve vereenvoudiging zou kunnen bepalen, hoe zou u dan de volgende acties rangschikken volgens belangrijkheid? (1= meest belangrijk, 5= minst belangrijk)

- (___) Verbetering van de wetgeving (harmonisatie van de teksten, beter verstaanbaar, ...).
- (___) Verbetering van de informatieverstrekking naar de ondernemingen door de administratieve diensten (volledig, gericht, goed gestructureerd, leesbaar en tijdig).
- (___) Het verruimen van de mogelijkheden om rechtstreeks met de bevoegde ambtenaren contact op te nemen (ruimere openingsuren, beter onthaal,...).
- (___) Het verkorten van de doorloop- en antwoordtermijnen.
- (___) Duidelijk gemotiveerde beslissingen.

C6. Indien u de prioriteiten van concrete maatregelen rond administratieve vereenvoudiging zou kunnen bepalen, hoe zou u dan de volgende acties rangschikken volgens belangrijkheid? (1= meest belangrijk, 5= minst belangrijk)

- (___) Het creëren van fysieke loketten ter ondersteuning van ondernemingen bij het vervullen van hun administratieve verplichtingen (uniek fysiek loket).
- (___) Formulieren die leesbaar, eenvoudig en makkelijk in te vullen zijn en daar waar mogelijk reeds ingevuld met bij de overheidsdienst beschikbare informatie.
- (___) Het ter beschikking stellen op Internet van een unieke toegangspoort tot alle administratieve verplichtingen en de mogelijkheid bieden voor interactieve communicatie.
- (___) Gefaseerde realisatie van het principe van de unieke inzameling van gegevens (eens een gegeven opgevraagd door een overheidsdienst mag dit niet meer opgevraagd worden door een andere overheidsdienst).
- (___) Toelaten dat allerlei documenten (kasregisters, facturen, personeelsregisters,...) die nu nog op papier dienen bijgehouden te worden, in de toekomst elektronisch mogen gearchiveerd worden.

C7. Heeft u nog andere voorstellen om het proces van administratieve vereenvoudiging te verbeteren?

«URL»

Login Id

«LoginName»

Password

«PassWord»

Basisinlichtingen (facultatief)
STRIKT VERTROUWELIJK

Gelieve de coördinaten van de persoon die de vragenlijst heeft ingevuld te vermelden.

Naam van de persoon: _____

Functie van de persoon: _____

Telefoonnummer: _____

Faxnummer: _____

E-mail adres: _____

Wenst u een exemplaar van het syntheseverslag dat van dit project gemaakt zal worden?

Ja

Nee

Tot hier de vragenlijst.

Dank u voor de medewerking!

Voor alle inlichtingen in verband met deze enquête, gelieve u te wenden tot:

Enquête over de administratieve lasten 2000
Federaal Planbureau
Kunstlaan 47-49
1000 Brussel

Greet De Vil
☎ 02-507.74.38
E-mail:enquetes@plan.be